

CYNGOR SIR CEREDIGION

Adroddiad i'r: Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio

Dyddiad y Cyfarfod: 27 Medi 2023

Teitl: Hunanasesiad Archwilio Mewnol 2022-23

Pwrpas yr adroddiad: Cynnig sicrwydd i Aelodau'r Pwyllgor Archwilio bod y Gwasanaeth Archwilio Mewnol yn cydymffurfio â Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus

Mae Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus a Nodyn Cymhwysio Llywodraeth Leol y Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth yn disodli Cod 2006 ar gyfer Archwilio Mewnol. Daeth hwn i rym ym mis Ebrill 2013. Rhaid cydymffurfio gyda Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus a'r Nodyn Cydymffurfio er mwyn sicrhau bod arferion archwilio mewnol cywir yn cael eu cymhwyso.

Mae'r Nodyn Cymhwysio yn cynnwys rhestr wirio a ddatblygwyd i ddiwallu'r gofynion fel y'u hamlinellir yn Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus (PSIAS) 1311 a 1312 ar gyfer hunanasesiadau cyfnodol fel rhan o'r rhaglen Sicrhau Ansawdd a Gwelliant. Mae'n ymgorffori gofynion Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus (PSIAS) yn ogystal â'r Nodyn Cymhwysio er mwyn cwmpasu'r ddwy ddogfen mewn ffordd gynhwysfawr.

Amgaeir yr hunanasesiad llawn yn ei grynsyth, yn ogystal â'r cynllun gwella a ddaeth yn sgil yr hunanasesiad.

Er mwyn tynnu sylw at y newidiadau allweddol yn yr Hunanasesiad ar gyfer 2022-23, mae'r meysydd a nodwyd ar gyfer gwella a adroddwyd i chi yn Hunanasesiad 2021-22 wedi cael sylw a'u marcio fel 'cydymffurfio'. Yr ardal sy'n aros yw 1210:

5.3.1 A oes gan RhCAM gymhwyster proffesiynol, fel CMIIA/CCAB neu gyfwerth? Fel yr adroddir yn rheolaidd i GAC, mae'r CMIA ar hyn o bryd yn astudio i'r Tystysgrif mewn Archwilio Mewnol gyda'r IIA.

Argymhelliad: **Bod y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn nodi cynnwys yr hunanasesiad.**

Rheswm dros y penderfyniad: **Bod y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn fodlon bod yr Adran Archwilio Mewnol yn cydymffurfio'n ddigonol gyda Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus (PSIAS) a'r Nodyn Cymhwysio wrth ymgymryd â'i ddyletswyddau, er mwyn rhoi sicrwydd dibynadwy ar ddiwedd y flwyddyn.**

Atodiadau: Atodiad 1 Hunanasesiad yr Archwilio Mewnol
Swyddog Arweiniol Elin Prysor, Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Cyfreithiol a Llywodraethu / Swyddog Monitro

Corfforaethol: Alex Jenkins

Swyddog Adrodd: Rheolwr Corfforaethol – Archwilio Mewnol

Dyddiad: 15 Awst 2023

Hunanasesiad Archwilio Mewnol 2022/23

Cwestiynau i'w Hystyried			Tystiolaeth / Sylwadau
1 Cenhadaeth Archwilio Mewnol			
1.1 Yn seiliedig ar eich adolygiad o gydymffurfio â gofynion Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus (SAMSC) a Nodyn Cymhwysiad Llywodraeth Leol (NCLIL), a yw'r gweithgarwch archwilio mewnol yn anelu at gyflawni Cenhadaeth Archwilio Mewnol fel y'i nodir yn SAMSC?			Mae Siarter a Strategaeth Flynyddol Archwilio Mewnol yn nodi bod y gwasanaeth yn anelu at gyflawni Cenhadaeth Archwilio Mewnol ac mae'n amlinellu safle'r gwasanaeth Archwilio Mewnol o fewn yr awdurdod er mwyn sicrhau gwrthrychedd.
<i>Gwella a diogelu gwerth sefydliadol trwy ddarparu sicrwydd, cyngor a mewnwelediad gwrthrychol seiliedig ar risg.</i>			Mae'r gweithgarwch archwilio mewnol yn ystyried Strategaeth Gorfforaethol y Cyngor yn ei Gynllun Busnes sy'n rhaedru i lawr i'r cynlluniau arfarnu staff i sicrhau bod ffocws ar wella a diogelu'r gwerth sefydliadol.
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	Mae'r cynllun archwilio blynyddol sy'n seiliedig ar risg yn darparu'r amserlen waith arfaethedig ar gyfer gweithgareddau'r flwyddyn; mae'r Rheolwr Corfforaethol Archwilio Mewnol (RhCAM) yn paratoi'r cynllun ac mae'n cynnwys y canlynol: y meysydd i ganolbwyntio arnynt, y risgiau a nodwyd yng Nghofrestr Risgiau Corfforaethol y Cyngor (gan roi sylw i bob un o'r risgiau coch o fewn cyfnod o 2 flynedd), canfyddiadau map sicrwydd yr Adain Archwilio Mewnol a'r asesiad risg blynyddol. Mae lle yn y cynllun hefyd ar gyfer materion sy'n codi'n ddirybudd ac o dan yr amgylchiadau hynny, gofynnir am gyngor neu wybodaeth ychwanegol oddi wrth y gwasanaethau.

Cwestiynau i'w Hystyried			Tystiolaeth / Sylwadau
2 Diffiniad o Archwilio Mewnol			
2.1 Yn seiliedig ar eich adolygiad o gydymffurfio â gofynion eraill SAMSC a NCLIL, a yw'r gweithgarwch archwilio mewnol yn annibynnol ac yn wrthrychol?			Mae'r gofyniad am annibyniaeth a gwrthrychedd wedi'i gynnwys yn y Siarter Archwilio Mewnol, sy'n cynnwys: <ul style="list-style-type: none"> Gofyniad staff i ddatgan unrhyw fuddiant a allai effeithio ar eu gwrthrychedd mewn datganiad

			<p>ysgrifenedig blynyddol (yn ogystal ag yn unol â pholisi corfforaethol y Cyngor ar ddatgan a chofrestru lletygarwch a buddiannau) er mwyn i'r Rheolwr Corfforaethol – Archwilio Mewnol (RhCAM) allu cynllunio dyrannu gwaith i osgoi'r risg o unrhyw wrthdaro buddiannau;</p> <ul style="list-style-type: none"> Ni chaniateir i unrhyw archwilwyr mewnol a benodir o'r tu mewn i'r Cyngor gynnal archwiliad sy'n ymwneud mewn unrhyw ffordd â'u swydd flaenorol, am o leiaf 1 flwyddyn ar ôl eu penodi er mwyn sicrhau nad amharir ar wrthrychedd; hefyd, mae neilltuo gwaith archwilio arferol yn ddarostyngedig i gylchdro blynyddol, lle bo angen.
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	<p>O ran swyddogaethau, mae'r RhCAM yn atebol i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio (PLIA) ac ar lefel weinyddol, mae'n atebol i'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol (SAC) Cyfreithiol a Llywodraethu.</p>
<p>2.2 Yn seiliedig ar eich adolygiad o gydymffurfio â gofynion eraill SAMSC a NCLIL, a yw'r gweithgarwch archwilio mewnol yn defnyddio dull systematig a disgybledig i werthuso a gwella effeithiolrwydd prosesau rheoli risg, rheolaeth a llywodraethu o fewn y sefydliad?</p>			<p>Cynhelir archwiliadau mewnol trwy ddilyn 'rhaglen archwilio' benodol o'r gwaith sy'n ofynnol ar gyfer pob aseiniad. Mae'r rhaglen yn cwmpasu'r holl feysydd gwaith sydd i gael sylw. Mae'r meysydd risg, rheolaethau a llywodraethu wedi'u cynnwys yn y rhaglenni archwilio fel sy'n briodol i bob aseiniad (a bennir gan y RhCAM). Caiff pob archwiliad ei adolygu ar ôl ei gwblhau gan y RhCAM, y Rheolwr Archwilio (RhA) neu'r Uwch Archwilydd (UA) i sicrhau bod yr holl waith sy'n ofynnol gan y rhaglen wedi'i wneud i ansawdd a safon foddhaol. Cyhoeddir adroddiadau archwilio yn enw'r RhCAM.</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	

Cwestiynau i'w Hystyried

Tystiolaeth / Sylwadau

3 Egwyddorion craidd

<p>Mae'r Egwyddorion Craidd, a'u hystyried yn eu cyfranwydd, yn mynegi effeithiolrwydd archwilio mewnol, ac yn darparu sail ar gyfer ystyried a yw'r adolygiad o gydymffurfio â'r safonau priodoldeb a safonau perfformiad yn adlewyrchu cydymffurfio'n llawn, cydymffurfio'n rannol neu heb gydymffurfio â SAMSC a NCLIL. Wrth wneud yr asesiad hwn, dylai'r aseswr ystyried tystiolaeth gadarnhaol o gydymffurfio neu heb gydymffurfio a'r diffyg tystiolaeth o heb gydymffurfio lle mae'n anodd cael tystiolaeth gadarnhaol.</p>	
<p>Lle ceir achosion o gydymffurfio'n rhannol neu heb gydymffurfio mewn meysydd penodol, efallai y bydd angen i chi ystyried perthnasedd a ffactorau eraill er mwyn llunio barn ynghylch a yw'r gweithgarwch archwilio mewnol yn cydymffurfio ag Egwyddor Graidd benodol. Dylid tynnu sylw at unrhyw farnau o'r fath a'u hesbonio.</p>	
<p>Arddangos Uniondeb</p>	<p>Mae staff Archwilio Mewnol (AM) yn ystyried Cod Ymddygiad Gweithwyr y Cyngor sy'n cael ei ategu gan saith egwyddor bywyd cyhoeddus. Yn cael ei ddiweddarau ar hyn o bryd. Mae'r gwaith a wneir gan yr adran AM yn destun craffu gan y RhCAM neu'r RhA i sicrhau ei fod yn gyflawn ac yn gywir a bod yr ansawdd wedi'i sicrhau. Mae angen papurau gwaith clir a chryno, fel y nodir yn y Llawlyfr Archwilio (diweddarwyd Mai 2022). Mae'n rhaid cael tystiolaeth ddigonol ar gyfer yr holl ganfyddiadau a chasgliadau. Mae unrhyw wendidau a ddarganfyddir yn ystod yr adolygiadau yn cael eu hamlygu a'u trafod gyda'r gwasanaeth sy'n cael ei archwilio.</p> <p>Mae staff yn ystyried Strategaeth Atal Twyll, Llygredd a Llwgrwobrwyo (i gynnwys Gwyngalchu Arian) y Cyngor; ac yn ymwybodol o'r gweithdrefnau i'w dilyn os ydynt yn amau unrhyw dwyll neu afreoleidd-dra yn ystod eu gwaith, fel y nodir yn y Llawlyfr Archwilio.</p>
<p>3.1 Gan ystyried eich adolygiad o gydymffurfio â'r Cod Moeseg (Uniondeb, Saith Egwyddor Bywyd Cyhoeddus), ydych chi o'r farn bod y gweithgarwch archwilio mewnol yn cydymffurfio'n llawn â SAMSC a NCLIL trwy arddangos uniondeb?</p>	

			<p>Mae staff AM yn llofnodi cod moeseg blynyddol i gadarnhau eu bod wedi darllen gofynion moeseg SAMSC, eu bod wedi'u deall, ac yn cytuno i gydymffurfio â nhw.</p> <p>Cyflwynwyd hyfforddiant Moeseg ac Atal Twyll i rheolwyr yn 2021 – caiff ei gyflwyno hefyd gan y RhCAM i staff AM. Mae e-fodiwl newydd wedi'i gwblhau ac yn cael ei ddatblygu ar hyn o bryd gyda'r Adran Dysgu a Datblygu i'w ryddhau fel modiwl dysgu gorfodol i'r holl staff.</p> <p>Mae'r adran AM yn ystyried ac yn cyfrannu at amcanion corfforaethol y Cyngor trwy wella a diogelu gwerth sefydliadol trwy ddarparu sicrwydd, cyngor a mewnwleidiad gwrthrychol a seiliedig ar risg.</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<p>Arddangos cymhwysedd a gofal proffesiynol dyladwy</p>			
<p>3.2 Gan ystyried eich adolygiad o gydymffurfio â'r Cod Moeseg (Cymhwysedd, Cyfrinachedd, Saith Egwyddor Bywyd Cyhoeddus) ac unrhyw dystiolaeth arall o'r adolygiad o gydymffurfio â'r safonau, ydych chi o'r farn bod y gweithgarwch archwilio mewnol yn cydymffurfio'n llawn â SAMSC a NCLIL trwy arddangos cymhwysedd a gofal proffesiynol dyladwy?</p>			<p>Mae pob adolygiad AM yn cael ei ddyrannu i staff yn seiliedig ar wybodaeth, sgiliau a phrofiad pob archwilydd. Mae pob aelod o staff yn ymwybodol o ofynion SAMSC, yn ogystal â'r Siarter Archwilio Mewnol a'r Llawlyfr Archwilio, a ddiweddarwyd ym Mai 2022 i sicrhau bod gwasanaethau'n cael eu cyflawni yn unol â safonau penodol.</p> <p>Mae pob aelod o staff AM yn cydymffurfio â Chynllun Arfarnu Corfforaethol y Cyngor, sy'n ei gwneud yn ofynnol i wella gwybodaeth, sgiliau a chymwyseddau yn barhaus (gan gynnwys modiwlau hyfforddiant gorfodol). Hefyd, rhaid i bob archwilydd lofnodi cadarnhad blynyddol i nodi ei fod yn ymwybodol o God Moeseg SAMSC a'i fod yn cydymffurfio ag ef. Bydd staff newydd yn dilyn rhaglen gynefino Archwilio Mewnol yn ogystal â chynefino corfforaethol a'u hanfon ar gwrs hyfforddi 'Cyflwyniad i Archwilio' CIPFA i sicrhau eu bod yn ymwybodol o ofynion Cod Moeseg a Saith Egwyddor Bywyd Cyhoeddus SAMSC. Mae'r rhai sy'n aelodau o gyrrff proffesiynol hefyd yn cydymffurfio â gofynion DPP y cyrrff hynny.</p>

			<p>Cynhelir cyfarfodydd tîm wythnosol i drafod llwyth gwaith AM a materion eraill, a gefnogir gan gyfarfodydd un-i-un cyfnodol gyda'r RhCAM.</p> <p>Anfonir Holiaduron Rheoli Ansawdd (HRhA) at y rhai a archwilir i geisio adborth am y gwasanaeth a gafwyd. Caiff Holiaduron Rheoli Ansawdd eu dosbarthu ar ddiwedd pob chwarter.</p> <p><u>Cymwyseddau:</u></p> <p>Os bydd angen gwybodaeth arbenigol ar archwiliad, caiff y rhain eu hallanoli i sicrhau bod y wybodaeth yn ddigonol ac yn gymwys.</p> <p><u>Gofal proffesiynol dyladwy:</u></p> <p>Mae'r RhCAM, y Rheolwr Archwilio neu'r Uwch Archwilydd yn adolygu'r gwaith archwilio.</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<p>Yn wrthrychol ac yn rhydd rhag unrhyw ddylanwad gormodol (annibynnol)</p>			<p>Mae'r gofyniad o ran annibyniaeth a gwrthrychedd wedi'i gynnwys yn y Siarter Archwilio Mewnol sy'n nodi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gofyniad staff i ddatgan unrhyw fuddiant a allai effeithio ar eu gwrthrychedd mewn datganiad ysgrifenedig blynyddol (yn ogystal ag yn unol â pholisi corfforaethol y Cyngor ar ddatgan a chofrestru lletygarwch a buddiannau) i alluogi'r Rheolwr Corfforaethol – Archwilio Mewnol (RhCAM) i gynllunio sut i ddyrannu gwaith er mwyn osgoi'r risg o unrhyw wrthdaro buddiannau; • Ni chaniateir i unrhyw archwilwyr mewnol a benodir o'r tu mewn i'r Cyngor gynnal archwiliad sy'n ymwneud mewn unrhyw ffordd â'u swydd flaenorol, am o leiaf 1 flwyddyn ar ôl eu penodi er mwyn sicrhau nad amharir ar wrthrychedd; hefyd, mae neilltuo gwaith archwilio arferol yn amodol ar gylchdro blynyddol, lle bo angen. <p>O ran swyddogaethau, mae'r RhCAM yn atebol i'r PLIA ac ar lefel weinyddol, mae'n atebol i'r SAC Cyfreithiol a Llywodraethu.</p>
<p>3.3 Gan ystyried eich adolygiad o gydymffurfio â'r Cod Moeseg (Gwrthrychedd, Saith Egwyddor Bywyd Cyhoeddus) ac unrhyw dystiolaeth arall o'r adolygiad o gydymffurfio â'r safonau, ydych chi o'r farn bod y gweithgarwch archwilio mewnol yn cydymffurfio'n llawn â SAMSC a NCLIL trwy fod yn wrthrychol ac yn rhydd rhag unrhyw ddylanwad gormodol (annibynnol)?</p>			
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	

<p>Bod yn gyson â strategaethau, amcanion a risgiau'r sefydliad</p>			<p>Mae'r gweithgarwch archwilio mewnol yn ystyried Strategaeth Gorfforaethol y Cyngor yn ei Gynllun Busnes sy'n rhaeadru i lawr i'r cynlluniau arfarnu staff i sicrhau bod ffocws ar wella a diogelu'r gwerth sefydliadol.</p> <p>Mae'r cynllun archwilio blynyddol sy'n seiliedig ar risg yn darparu'r amserlen waith arfaethedig ar gyfer gweithgareddau'r flwyddyn; mae RhCAM yn paratoi'r cynllun ac mae'n cynnwys y canlynol: y meysydd i ganolbwyntio arnynt, y risgiau a nodwyd yng Nghofrestr Risgiau Corfforaethol y Cyngor (gan roi sylw i bob un o'r risgiau coch o fewn cyfnod o 2 flynedd), canfyddiadau map sicrwydd yr Adain Archwilio Mewnol a'r asesiad risg blynyddol. Mae lle yn y cynllun hefyd ar gyfer materion a godir yn ddirybudd lle gofynnir am gyngor neu wybodaeth ychwanegol oddi wrth y gwasanaethau.</p>
<p>3.4 Yn seiliedig ar eich adolygiad o gydymffurfio â'r safonau, ydych chi o'r farn bod y gweithgarwch archwilio mewnol yn cydymffurfio'n llawn â SAMSC a NCLIL trwy fod yn gyson â strategaethau, amcanion a risgiau'r sefydliad?</p>			
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<p>Mewn safle priodol gydag adnoddau digonol</p>			<p>Mae safle'r RhCAM yn y Cyngor yn caniatáu iddi ymgysylltu'n rheolaidd ac yn agored ar draws y Cyngor, gan gynnwys y Grŵp Arweinyddiaeth (GA) a'r PLIA (PLIA); ac aelodau unigol o bob un. (5.2.1)</p> <p>Cyflwynir y strategaeth a'r cynllun archwilio blynyddol i'r PLIA i'w cymeradwyo, gan gynnwys y cynllun gweithredol blynyddol a'i ofynion o ran adnoddau. Diwygiwyd strwythur y gwasanaeth yn 2022 gan gynnwys swydd Cynorthwydd Llywodraethu ac Archwilio ym mis Ebrill 2022 (6.1.9) Cafodd pob swydd eu llanw a oedd yn golygu bod capasiti'r Adain Archwilio Mewnol yn llawn o fis Mehefin 2022 ymlaen.</p>
<p>3.5 Yn seiliedig ar eich adolygiad o gydymffurfio â'r safonau, ydych chi o'r farn bod y gweithgarwch archwilio mewnol yn cydymffurfio'n llawn â SAMSC a NCLIL trwy fod mewn safle priodol gydag adnoddau digonol?</p>			
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<p>Arddangos ansawdd a gwelliant parhaus</p>			<p>Mae gan yr Adain Archwilio Mewnol Raglen Gwella Sicrwydd Ansawdd yr adroddir yn ei chylch yn Adroddiad Blynyddol (diwedd blwyddyn) y RhCAM sy'n mynd gerbron y PLIA. Mae'r Rhaglen Gwella Sicrwydd Ansawdd yn ymdrin â phob agwedd ar Archwilio Mewnol, gan gynnwys yr</p>
<p>3.6 Yn seiliedig ar eich adolygiad o gydymffurfio â'r safonau, ydych chi o'r farn bod y gweithgarwch archwilio mewnol yn cydymffurfio'n llawn â SAMSC a NCLIL trwy arddangos ansawdd a gwelliant parhaus?</p>			

CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	<p>hunanasesiadau blynyddol a'r asesiad allanol 5 mlynedd er mwyn cadarnhau y cydymffurfir â'r SAMSC a NCLIL. Cwblhawyd yr Asesiad Ansawdd Allanol gan Ynys Môn yn 22/23. Mae canlyniadau'r Rhaglen Gwella Sicrwydd Ansawdd yn sail i gynllun gwella'r Adain Archwilio Mewnol ar gyfer y flwyddyn ganlynol. Rhoddir adroddiad am y cynllun gwella bob chwarter fel rhan o adroddiadau cynnydd Archwilio Mewnol a gyflwynir gerbron y PLIA. Caiff y Dangosyddion Perfformiad Allweddol eu monitro a'u hadrodd gerbron y PLIA.</p>
Cyfathrebu'n effeithiol			<p>Mae gan y RhCAM fynediad rhydd a dilyffethair at y Grŵp Arweinyddiaeth, PLIA, rheolwyr ac Aelodau. Mae ymgysylltiadau a chanlyniadau yn cael eu cyfathrebu'n effeithiol i gleientiaid, naill ai trwy adroddiad, memo neu e-bost. Cyflwynir yr adroddiadau cynnydd chwarterol gerbron y PLIA a'u darparu i'r Prif Weithredwr a'r Cyfarwyddwyr Strategol. Mae'r adroddiadau cynnydd yn tynnu sylw at waith a gwblhawyd gan Archwilio Mewnol yn ystod y chwarter gan gynnwys y lefel sicrwydd a ddarperir ar gyfer pob darn o waith, y camau gweithredu y mae angen eu cymryd a'r lefelau blaenoriaeth sy'n gysylltiedig â nhw i sicrhau bod pob haen o reolwyr yn derbyn gwybodaeth am y risgiau a'r sicrwydd a roddir.</p>
3.7 Yn seiliedig ar eich adolygiad o gydymffurfio â'r safonau, ydych chi o'r farn bod y gweithgarwch archwilio mewnol yn cydymffurfio'n llawn â SAMSC a NCLIL trwy gyfathrebu'n effeithiol?	CYDYMFFURFIO	RHANNOL	
Darparu sicrwydd seiliedig ar risg			<p>Mae'r holl sicrwydd, cyngor a mewnwelediad a ddarperir yn seiliedig ar risg, yn wrthrychol ac yn cael ei roi gyda thystiolaeth. Caiff y cynllun archwilio mewnol ei bararoi drwy gynnwys risgiau o'r Gofrestr Risgiau Corfforaethol ynghyd â'r asesiad risg blynyddol y mae'r RhCAM yn ei wneud. Mae'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol hefyd</p>
3.8 Yn seiliedig ar eich adolygiad o gydymffurfio â'r safonau, ydych chi o'r farn bod y gweithgarwch archwilio mewnol yn cydymffurfio'n llawn â SAMSC a NCLIL trwy ddarparu sicrwydd seiliedig ar risg, wedi'i seilio ar asesiad risg digonol?	CYDYMFFURFIO	RHANNOL	

			yn cynnal map sicrwydd sy'n cael ei adolygu a'i ddiweddarau'n rheolaidd i nodi'r meysydd lle mae angen sicrwydd ychwanegol. Mae'r Cynllun Archwilio Mewnol Blynyddol yn hyblyg (gan gynnwys diwrnodau wrth gefn) ac mae'n caniatáu i ni addasu i risgiau sy'n newid.
Yn graff, yn rhagweithiol a chanolbwyntio ar y dyfodol			Mae AM yn ystyried y Strategaeth Gorfforaethol yn ystod unrhyw gynllunio sy'n cynnwys gweledigaeth gorfforaethol, blaenoriaethau ac amcanion llesiant y Cyngor er mwyn eu gwneud yn gyson â'r ddarpariaeth gwasanaeth.
3.9 Yn seiliedig ar eich adolygiad o gydymffurfio â'r safonau, ydych chi o'r farn bod y gweithgarwch archwilio mewnol yn cydymffurfio'n llawn â SAMSC a NCLIL trwy fod yn graff, yn rhagweithiol a chanolbwyntio ar y dyfodol?			
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
Hyrwyddo gwelliant sefydliadol			Darperir Camau Rheoli i weithgaredd os canfyddir unrhyw wendidau yn ystod adolygiad yn ei brosesau llywodraethu, rheoli risg a rheoli. Rhoddir gwybod i'r PLIA, y Prif Weithredwr a'r Cyfarwyddwyr Strategol am unrhyw rai y bernir eu bod yn sylfaenol neu'n arwyddocaol. Caiff camau gweithredu gan reolwyr eu monitro a chaiff adroddiadau am gamau gweithredu gan reolwyr eu cyflwyno i'r PLIA bob 6 mis. Mae'r cynllun archwilio mewnol yn cynnwys ymgysylltiadau ymgynghori ac mae'r diwrnodau wrth gefn wedi'u cynnwys yn y cynllun er mwyn sicrhau bod digon o gapasiti ar gael ar gyfer ceisiadau gan reolwyr yn ystod y flwyddyn.
3.10 Yn seiliedig ar eich adolygiad o gydymffurfio â'r safonau, ydych chi o'r farn bod y gweithgarwch archwilio mewnol yn cydymffurfio'n llawn â SAMSC a NCLIL trwy hyrwyddo gwelliant sefydliadol?			
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	

Cwestiynau i'w Hystyried	Tystiolaeth / Sylwadau
4 Cod Moeseg	
Uniondeb	Mae staff Archwilio Mewnol (AM) yn ystyried Cod Ymddygiad Gweithwyr y
4.1 Yn seiliedig ar eich adolygiad o	

<p>gydymffurfio â gofynion eraill SAMSC a NCLIL, ydych chi o'r farn bod archwilwyr mewnol yn arddangos uniondeb trwy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gyflawni eu gwaith gyda gonestrwydd, diwydrwydd a chyfrifoldeb? • Parchu'r gyfraith a gwneud y datgeliadau a ddisgwylir gan y gyfraith a'r proffesiwn? • Peidio â chymryd rhan yn fwriadol mewn unrhyw weithgarwch anghyfreithlon na chymryd rhan mewn gweithredoedd sy'n dwyn anfri ar y proffesiwn archwilio mewnol neu'r sefydliad? • Parchu a chyfrannu at amcanion cyfreithlon a moesegol y sefydliad? 	<p>Cyngor sy'n seiliedig ar saith egwyddor bywyd cyhoeddus.</p> <p>Mae'r gwaith a wneir gan yr adain Archwilio Mewnol yn destun craffu gan y RhCAM, Rheolwr Archwilio neu Uwch Archwilydd i sicrhau ei fod yn gyflawn ac yn gywir a bod yr ansawdd wedi'i sicrhau. Mae angen papurau gwaith clir a chryno, fel y nodir yn y Llawlyfr Archwilio. Mae'n rhaid cael tystiolaeth ddigonol ar gyfer yr holl ganfyddiadau a chasgliadau. Mae unrhyw wendidau a ddarganfyddir yn ystod yr adolygiadau yn cael eu hamlygu a'u trafod gyda'r gwasanaeth sy'n cael ei archwilio. Mae staff yn ystyried Strategaeth Atal Twyll, Llygredd a Llwgwrwbrwyo (i gynnwys Gwyngalchu Arian) y Cyngor; ac yn ymwybodol o'r gweithdrefnau i'w dilyn os ydynt yn amau unrhyw dwyll neu afreoleidd-dra yn ystod eu gwaith, fel y nodir yn y Llawlyfr Archwilio. Mae staff AM yn llofnodi cod moeseg blynyddol i gadarnhau eu bod wedi darllen gofynion moeseg SAMSC, eu bod wedi'u deall, ac yn cytuno i gydymffurfio â nhw.</p> <p>Mae'r adran AM yn ystyried ac yn cyfrannu at amcanion corfforaethol y Cyngor trwy wella a diogelu gwerth sefydliadol trwy ddarparu sicrwydd, cyngor a mewnwelediad gwrthrychol seiliedig ar risg.</p>	
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO
<p>Gwrthrychedd</p>		
<p>4.2 Yn seiliedig ar eich adolygiad o gydymffurfio â gofynion eraill SAMSC a NCLIL, ydych chi o'r farn bod archwilwyr mewnol yn dangos gwrthrychedd trwy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beidio â chymryd rhan mewn unrhyw weithgarwch neu berthynas a allai amharu ar eu hasesiad diduedd neu gael ei weld ei fod yn amharu ar eu hasesiad diduedd? • Peidio â derbyn unrhyw beth a allai amharu neu gael ei weld ei fod yn amharu ar eu barn broffesiynol? • Datgelu'r holl ffeithiau perthnasol sy'n hysbys iddynt a allai, os na chânt eu 	<p>Mae'r gofyniad am annibyniaeth a gwrthrychedd wedi'i gynnwys yn y Siarter Archwilio Mewnol, sy'n cynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gofyniad staff i ddatgan unrhyw fuddiant a allai effeithio ar eu gwrthrychedd mewn datganiad ysgrifenedig blynyddol (yn ogystal ag yn unol â pholisi corfforaethol y Cyngor ar ddatgan a chofrestru lletygarwch a buddiannau) er mwyn i'r RhCAM allu cynllunio sut i ddyrannu gwaith er mwyn 	

datgelu, ystumio'r adroddiadau ar weithgarwch sy'n cael ei adolygu?			<p>osgoi'r risg o unrhyw wrthdaro buddiannau;</p> <ul style="list-style-type: none"> Ni chaniateir i unrhyw archwilyr mewnol a benodir o'r tu mewn i'r Cyngor gynnal archwiliad sy'n ymwneud mewn unrhyw ffordd â'u swydd flaenorol, am o leiaf 1 flwyddyn ar ôl eu penodi i sicrhau nad amharir ar wrthrychedd; hefyd, mae neilltuo gwaith archwilio arferol yn ddarostyngedig i gylchdro blynyddol, lle bo angen. <p>Caiff pob archwiliad ei adolygu'n annibynnol cyn ei ddsbarthu i sicrhau bod gwaith yn cael ei wneud i safon foddhaol, gan gynnwys datgelu'r holl ffeithiau perthnasol sy'n hysbys, fel y bo'n briodol. Cefnogir y rhain gan dystiolaeth.</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
Cyfrinachedd			
<p>4.3 Yn seiliedig ar eich adolygiad o gydymffurfio â gofynion eraill SAMSC a NCLIL, ydych chi o'r farn bod archwilyr mewnol yn dangos parch a gofal dyladwy trwy:</p> <ul style="list-style-type: none"> Gweithredu'n ddarbodus wrth ddefnyddio gwybodaeth a gafwyd wrth gyflawni eu dyletswyddau a diogelu'r wybodaeth honno? Peidio â defnyddio gwybodaeth ar gyfer unrhyw fudd personol neu mewn unrhyw fodd a fyddai'n groes i'r gyfraith neu'n niweidiol i amcanion cyfreithlon a moesegol y sefydliad? 			<p>Mae rhan fwyaf y wybodaeth a gesglir yn electronig, ac mae'n cael ei chadw yn ffeiliau personol yr archwilyr. Mae pob aelod o staff Archwilio Mewnol bellach yn gweithio o bell o'u cartrefi yn unol â Pholisi Gweithio Hybrid Dros Dro'r Cyngor. Maent wedi darllen canllawiau'r Cyngor ac maent wedi derbyn hyfforddiant am Ddiogelwch Gwybodaeth, Diogelu Data a'r Rheoliad Diogelu Data Cyffredinol.</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
Cymhwysedd			
<p>4.4 Yn seiliedig ar eich adolygiad o gydymffurfio â gofynion eraill SAMSC a NCLIL, ydych chi o'r farn bod archwilyr mewnol yn dangos cymhwysedd trwy:</p> <ul style="list-style-type: none"> Cyflawni'r gwasanaethau y mae ganddynt y wybodaeth, y sgiliau a'r profiad angenrheidiol i'w cyflawni yn unig? Cyflawni gwasanaethau yn unol â SAMSC? Gwella'n barhaus eu hyfedredd a'u heffeithiolrwydd ac ansawdd eu 			<p>Mae pob adolygiad AM yn cael ei ddyrannu i staff yn seiliedig ar wybodaeth, sgiliau a phrofiad pob archwilydd. Mae pob aelod o staff yn ymwybodol o ofynion SAMSC, yn ogystal â'r Siarter AM a'r Llawlyfr Archwilio, i sicrhau bod gwasanaethau'n cael eu cyflawni yn unol â safonau penodol. Mae holl aelodau staff AM yn cydymffurfio â Chynllun Arfarnu Corfforaethol y Cyngor sy'n gofyn iddynt wella eu gwybodaeth, sgiliau a</p>

gwasanaethau, er enghraifft trwy gynlluniau DPP?			chymwyseddau yn barhaus (gan gynnwys modiwlau hyfforddi gorfodol). Mae tri aelod o staff yn astudio ar hyn o bryd i ennill cymhwyster IIA. Mae'r rhai sy'n aelodau o gyrff proffesiynol hefyd yn cydymffurfio â gofynion DPP y cyrff hynny.
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	Cynhelir cyfarfodydd tîm wythnosol i drafod llwyth gwaith AM a materion eraill, a gefnogir gan gyfarfodydd un-i-un cyfnodol gyda'r RhCAM.
Saith Egwyddor Bywyd Cyhoeddus			Mae'r holl staff AM yn ystyried Saith Egwyddor Bywyd Cyhoeddus y Pwyllgor ar Safonau Bywyd Cyhoeddus gan eu bod yn sail i God Ymddygiad Gweithwyr y Cyngor.
4.5 Yn seiliedig ar eich adolygiad o gydymffurfio â gofynion eraill SAMSC a NCLIL, ydych chi o'r farn bod archwilyr mewnol, boed yn ymwybodol neu trwy gydymffurfio â gweithdrefnau a normau sefydliadol, yn rhoi sylw dyladwy i <i>Saith Egwyddor Bywyd Cyhoeddus</i> y Pwyllgor ar Safonau Bywyd Cyhoeddus?			
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	

Cwestiynau i'w Hystyried			Tystiolaeth / Sylwadau
Safonau			
5 Safonau Priodoledd			
5.1 1000 Pwrpas, Awdurdod a Chyfrifoldeb			
Mae'r cwestiynau yn yr adran hon yn ceisio cadarnhau bod diben, awdurdod a chyfrifoldeb y gweithgarwch archwilio mewnol wedi'u diffinio'n gywir ac yn gyson â SAMSC, wedi'u cymeradwyo'n ffurfiol mewn siarter archwilio mewnol a'u hadolygu'n gyfnodol.			
5.1.1 A yw'r siarter archwilio mewnol yn cydymffurfio â SAMSC trwy gynnwys diffiniad ffurfiol o: <ul style="list-style-type: none"> • Bwrpas • Awdurdod, a • Chyfrifoldeb y gweithgarwch archwilio mewnol ac yn gyson â Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus (SAMSC)?			Mae'r Siarter AM yn diffinio pwrpas AM, ei awdurdod a'i hawl mynediad o fewn y Cyngor a chyda thrydydd partion, a chwmpas ei gyfrifoldebau. Mae hawl mynediad hefyd wedi'i gynnwys fel rhan o'r Rheoliadau Ariannol yng Nghyfansoddiad y Cyngor.
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	

<p>5.1.2 A yw'r siarter archwilio mewnol yn cydymffurfio â SAMSC trwy ddiffinio'r termau 'bwrdd' ac 'uwch reolwyr' yn glir ac yn briodol at ddibenion y gweithgarwch archwilio mewnol? Sylwer, disgwylir i'r pwyllgor archwilio gyflawni rôl y bwrdd yn y mwyafrif o achosion.</p>	<p>Mae'r Siarter AM yn diffinio'r PLIA fel y 'Bwrdd' at ddibenion gweithgarwch AM a'r GA fel 'uwch reolwyr'.</p>	
<p>CYDYMFFURFIO</p>	<p>RHANNOL</p>	<p>HEB GYDYMFFURFIO</p>
<p>5.1.3 A yw'r siarter archwilio mewnol hefyd yn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Amlinellu safle'r gweithgarwch archwilio mewnol o fewn y sefydliad? • Sefydlu perthynas adrodd swyddogaethol y prif swyddog gweithredol archwilio (PSGA) gyda'r bwrdd? • Sefydlu'r atebolrwydd, y llinell adrodd a'r berthynas rhwng y PSGA a'r rhai y gall y PSGA adrodd yn weinyddol iddynt? Lle y bo'n berthnasol, bydd angen i hyn gynnwys gwasanaethau a rennir neu ddarparwyr allanol archwilio mewnol, a rôl y rheolwr contractau. • Sefydlu cyfrifoldeb y bwrdd a hefyd rôl y swyddogion statudol (fel y Prif Swyddog Ariannol (PSA), y swyddog monitro a'r pennaeth gwasanaeth cyflogedig) mewn perthynas ag archwilio mewnol? • Sefydlu hawl archwilio mewnol i gael mynediad at yr holl gofnodion, asedau, personél ac adeiladau a'i awdurdod i gael y fath wybodaeth ac esboniadau y mae'n eu hystyried yn angenrheidiol er mwyn cyflawni ei gyfrifoldebau? • Diffinio cwmpas gweithgarwch archwilio mewnol? • Cydnabod bod cylch gwaith archwilio mewnol yn ymestyn i holl amgylchedd rheoli'r sefydliad? • Sefydlu annibyniaeth sefydliadol archwilio mewnol? • Cwmpasu'r trefniadau ar gyfer adnoddau priodol? 	<p>Mae'r Siarter AM yn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nodi safle AM o fewn y Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethu; • Cadarnhau perthynas adrodd swyddogaethol y RhCAM gyda'r PLIA; • Cadarnhau perthynas adrodd gweinyddol y RhCAM gyda'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethu / Swyddog Monitro; • Nodi cyfrifoldeb y PLIA o ran AM, (yn unol â'i gylch gorchwyl) a bod gan y RhCAM fynediad anghyfyngedig i bob lefel o reolwyr ac Aelodau etholedig, a rhyddid i adrodd heb ofn na ffafriaeth; • Datgan awdurdod a hawl mynediad AM yn unol â Rheoliadau Ariannol y Cyngor a'r Gweithdrefnau Ariannol Atodol sy'n rhan o'r cyfansoddiad; • Diffinio cwmpas gwaith Archwilio Mewnol o ran sicrwydd ac ymgynghori; • Cadarnhau bod cylch gwaith AM yn ymestyn i holl amgylchedd rheoli'r Cyngor; • Nodi sut mae AM yn cyflawni ac yn cynnal ei annibyniaeth; • Nodi sut y caiff gofynion o ran adnoddau eu mesur i sicrhau y cyflawnir y cynllun archwilio blynyddol yn effeithiol; • Nodi rôl AM pan ddarganfyddir unrhyw dwyll neu afreoleidd-dra, yn unol â Strategaeth Atal Twyll, 	

<ul style="list-style-type: none"> • Diffinio rôl archwilio mewnol mewn unrhyw waith sy'n ymwneud â thwyll? • Nodi'r trefniadau presennol ym mholisiau atal twyll a llygredd y sefydliad, sy'n ei gwneud yn ofynnol i hysbysu'r PSGA am bob twyll, llygredd neu amhriodoldeb a amheuir neu a ganfyddir? • Cynnwys trefniadau ar gyfer osgoi gwrthdaro buddiannau os yw archwilio mewnol neu'r PSGA yn ymgymryd â gweithgarwch nad yw'n ymwneud ag archwilio? • Diffinio natur y gwasanaethau sicrwydd a ddarperir i'r sefydliad, yn ogystal â'r sicrwydd a roddir i bartion y tu allan i'r sefydliad? • Diffinio natur gwasanaethau ymgynghori? • Cydnabod natur orfodol SAMSC? 			<p>Llwgrwobrwyo a Llygredd (i gynnwys Gwyngalchu Arian) y Cyngor;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nodi sut y dylai staff adrodd eu pryderon neu amheuron i AM, yn unol â Strategaeth y Cyngor ar Atal Twyll, Llwgwrwobrwyo a Llygredd (i gynnwys Gwyngalchu Arian); • Cadarnhau bod staff AM yn osgoi ymgymryd â dyletswyddau gweithredol, er mwyn sicrhau bod barnau a phenderfyniadau proffesiynol diduedd ac effeithiol yn cael eu gwneud bob amser *; • Cadarnhau bod AM yn rhoi sicrwydd annibynnol, gwrthrychol a rhesymol i reolwyr ac Aelodau bod trefniadau ar waith a'u bod yn gweithredu'n effeithiol, a bod y farn AM flynyddol ar sicrwydd yn seiliedig ar ganfyddiadau AM o'r holl adolygiadau archwilio a gynhaliwyd yn ystod bob blwyddyn. Mae'r farn hon yn cefnogi'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol; • Datgan bod yr adran AM yn cyfrannu at gyflawni amcanion y Cyngor trwy ddarparu gweithgarwch cynghori ac ymgynghori i wasanaethau; • Amlinellu natur orfodol y Safonau. 		
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO			
5.1.4 A yw'r PSGA yn adolygu'r siarter archwilio mewnol yn gyfnodol ac yn ei chyflwyno i uwch reolwyr a'r bwrdd i'w chymeradwyo?			Cymeradwywyd y Siarter AM wreiddiol gan y Pwyllgor Archwilio ar 16/5/13. Caiff ei adolygu'n flynyddol gan y RhCAM a chymeradwywyd y diweddariad diwethaf ym Mawrth 2022.		
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO			
5.2 1100 Annibyniaeth a Gwrthrychedd					
Mae'r cwestiynau yn yr adran hon yn ceisio cadarnhau bod y gweithgarwch archwilio mewnol yn annibynnol a bod archwilwyr mewnol yn wrthrychol wrth gyflawni eu gwaith.					
5.2.1a) A oes gan y PSGA fynediad uniongyrchol ac anghyfyngedig at uwch reolwyr a'r bwrdd?			Mae gan y RhCAM fynediad anghyfyngedig i bob lefel o reolwyr ac Aelodau (gan gynnwys y Prif Weithredwr a Chadeirydd y Pwyllgor Archwilio), a rhyddid i adrodd heb ofn na ffafiaeth (gan gynnwys y Prif		
5.2.1b) A oes gan y PSGA fynediad rhydd a dilyffethair at y prif weithredwr neu'r swyddog cyfatebol a chadeirydd y					

pwyllgor archwilio, yn ogystal â chyfathrebu'n effeithiol â nhw?			Weithredwr a Chadeirydd y Pwyllgor Archwilio), yn unol â'r Siarter Archwilio Mewnol ac fel y'i dogfennir yn nogfen CIPFA 'Rhoi Egwyddorion ar Waith'.
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
5.2.2a) A yw'r PSGA yn mynychu cyfarfodydd y pwyllgor archwilio? 5.2.3b) A yw'r PSGA yn cyfrannu at agendâu'r pwyllgorau archwilio?			Mae'r RhCAM a/neu gynrychiolydd yn mynychu pob cyfarfod o'r PLIA (cyfarfodydd hybrid ydynt a gallant ymuno â'r cyfarfodydd ar-lein neu'n bersonol). Mae'r RhCAM yn cyfrannu at y canlynol; y Siarter Archwilio Mewnol ac unrhyw adolygiadau; Y Strategaeth a'r Cynllun Archwilio Blynyddol; Adroddiadau Cynnydd Chwarterol; Adroddiadau Blynyddol (Diwedd Blwyddyn) sy'n cynnwys canlyniadau'r Hunanasesiadau Blynyddol ynghyd â'r Adroddiad Gwrth-dwyll, Adroddiadau ynghylch Camau Gweithredu gan Reolwyr, unrhyw ddogfennau priodol eraill; neu adroddiadau y mae'r PLIA wedi gofyn amdanynt.
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
5.2.3 A yw bygythiadau i wrthrychedd yn cael eu nodi a'u rheoli ar y lefelau canlynol: <ul style="list-style-type: none"> • Archwilydd unigol? • Ymgysylltu? • Swyddogaethol? • Sefydliad? 			<ul style="list-style-type: none"> • Mae'n ofynnol i bob archwilydd unigol ddatgan unrhyw fuddiant a allai effeithio ar ei wrthrychedd mewn datganiad ysgrifenedig blynyddol; • Mae'r RhCAM yn cynllunio ymgysylltiadau i osgoi unrhyw fygythiadau i wrthrychedd a nodwyd trwy ystyried y datganiadau blynyddol; • Yn swyddogaethol, ni chaniateir i unrhyw archwilwyr mewnol a benodir o'r tu mewn i'r Cyngor gynnal archwiliad sy'n ymwneud mewn unrhyw ffordd â'i swydd flaenorol am o leiaf 1 flwyddyn ar ôl ei benodi i sicrhau nad amharir ar wrthrychedd; hefyd, mae neilltuo gwaith archwilio arferol yn ddarostyngedig i gylchdro blynyddol, lle bo angen; • Mae'n ofynnol i bob aelod o staff yn y Cyngor gydymffurfio â'r polisi corfforaethol ar ddatgan a chofrestru lletygarwch a buddiannau a dosberthir nodyn atgoffa chwarterol ar gyfer hyn.
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	

<i>1110 Annibyniaeth Sefydliadol</i>			
<p>Mae'r is-adran hon yn ceisio cadarnhau bod trefniadau adrodd a rheoli wedi'u rhoi ar waith sy'n sicrhau annibyniaeth a gwrthrychedd y PSGA.</p> <p>Mae hyn yn arbennig o bwysig pan fydd swyddog arall o'r awdurdod yn rheolwr llinell y PSGA.</p>			
<p>5.2.4a) A yw'r PSGA yn adrodd i lefel sefydliadol sy'n gyfartal neu'n uwch na'r tîm rheoli corfforaethol?</p> <p>5.2.4b) A yw'r PSGA yn adrodd i lefel o fewn y sefydliad sy'n caniatáu i'r gweithgarwch archwilio mewnol gyflawni ei gyfrifoldebau?</p>			<p>Mae'r RhCAM yn adrodd yn sefydliadol i'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol (SAC) – Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethu. Mae'r SAC yn adrodd i'r Cyfarwyddwyr Corfforaethol a'r Prif Weithredwr. Gyda'i gilydd maent yn ffurfio'r Grŵp Arweinyddiaeth.</p> <p>Nid yw hyn yn amharu ar annibyniaeth y RhCAM gan fod ganddi fynediad anghyfyngedig a rhyddid i adrodd heb ofn na ffafriaeth i bob lefel o reolwyr ac Aelodau (gan gynnwys y Prif Weithredwr a Chadeirydd y PLIA) yn unol â'r Siarter AM ac fel y'i dogfennir yn nogfen CIPFA 'Rhoi Egwyddorion ar Waith'.</p> <p>Yn bennaf mae adroddiadau archwilio yn cyfleu barn annibynnol a gwrthrychol i reolwyr ar lywodraethu, risg a rheolaethau ar y maes sydd o fewn eu cyfrifoldeb, ac yn rhoi camau unioni ar waith yn brydlon i gryfhau / gwella systemau / rheolaethau o fewn y gwasanaeth a archwiliwyd. Mae'r risg sy'n gysylltiedig â phob cam gweithred rheoli a argymhellir wedi'i nodi yn y cynllun gweithredu. Os bydd y RhCAM yn penderfynu bod y gwasanaeth wedi derbyn lefel o risg a all fod yn annerbyniol i'r Cyngor, bydd y RhCAM yn trafod hyn gyda'r uwch reolwyr a gall hefyd ddod â hyn at sylw'r PLIA.</p> <p>Mae safle'r RhCAM yn y Cyngor felly yn caniatáu iddi ymgysylltu'n rheolaidd ac yn agored ar draws y Cyngor, gan gynnwys y GA a'r PLIA.</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<p>5.2.5 A yw safle'r PSGA yn y strwythur rheoli yn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rhoi statws digonol i'r PSGA i sicrhau bod cynlluniau archwilio, adroddiadau 			<p>Mae gan y RhCAM fynediad anghyfyngedig a rhyddid i adrodd heb ofn na ffafriaeth i bob lefel o reolaeth gan gynnwys y Prif Weithredwr; ac fe'i</p>

<p>a chynlluniau gweithredu yn cael eu trafod yn effeithiol gyda'r bwrdd?</p> <ul style="list-style-type: none"> Sicrhau bod ef neu hi yn ddigon uchel ac annibynnol er mwyn gallu darparu her hygredded adeiladol i'r uwch reolwyr? 			<p>hanogir i ddarparu adroddiadau a chyflwyniadau i gyfarfodydd y GA. Mae'r cymorth hwn yn hanfodol fel ffordd o sicrhau bod y rôl yn cael ei chyflawni'n effeithiol; ac mae'n rhoi hyder i'r RhCAM, wrth herio rheolwyr gan sicrhau y rhoddir sylw i'r camau gweithredu a'r argymhellion gofynnol, gan wybod y rhoddir sylw i unrhyw bryderon sydd wedi'u huwch-gyfeirio cyn yr angen i'w cyfeirio at y PLIA.</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<p>5.2.6 A yw'r PSGA yn cadarnhau i'r bwrdd, o leiaf unwaith y flwyddyn, fod y gweithgarwch archwilio mewnol yn sefydliadol annibynnol?</p>			<p>Mae'r RhCAM yn nodi sut y cyflawnir annibyniaeth yn yr Adroddiad Blynyddol (diwedd blwyddyn) i'r PLIA.</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<p>5.2.7a) A yw annibyniaeth sefydliadol archwilio mewnol yn cael ei gwireddu trwy adroddiadau swyddogaethol gan y PSGA i'r bwrdd?</p>			<p>Mae AM yn sefydliadol annibynnol gan fod y RhCAM yn adrodd yn swyddogaethol i'r PLIA. Mae'r ffactorau i gefnogi hyn yn cynnwys y Pwyllgor Archwilio yn:</p> <ul style="list-style-type: none"> Cymeradwyo'r Siarter AM; Cymeradwyo'r strategaeth a chynllun archwilio blynyddol seiliedig ar risg; Cymeradwyo'r cynllun adnoddau (sy'n rhan o'r cynllun archwilio); Adrodd ar weithgarwch, perfformiad a gwelliant AM yn chwarterol ac yn flynyddol; a Rhoi sicrwydd ynghylch cwmpas a lefelau adnoddau. <p>Fel sy'n arferol yn sector cyhoeddus y DU, nid yw'r PLIA yn cymeradwyo taliad cydnabyddiaeth y RhCAM. Er mwyn sicrhau bod y RhCAM yn cael ei ddiogelu ac nad yw ei thâl a/neu berfformiad yn cael ei ddylanwadu'n amhriodol gan y rhai sy'n destun archwiliad:</p> <ul style="list-style-type: none"> Mae safle'r RhCAM yn y Cyngor wedi'i nodi yn y Siarter AM; Nodir unrhyw newidiadau i safle'r RhCAM yn yr Adroddiad Blynyddol (diwedd blwyddyn) a chaiff y Siarter AM ei diweddarau yn unol â hynny; Cynhelir arfarniad o berfformiad y RhCAM gan y SAC –
<p>5.2.7b) Mae'r 'Dehongliad' i SAMSC 1110 yn rhoi enghreifftiau o ffactorau a allai ddangos bod y PSGA yn adrodd yn swyddogaethol i'r Bwrdd, sy'n cynnwys lle mae'r bwrdd yn:</p> <ul style="list-style-type: none"> Cymeradwyo'r siarter archwilio mewnol Cymeradwyo'r cynllun archwilio seiliedig ar risg Cymeradwyo'r gyllideb archwilio mewnol a'r cynllun adnoddau Derbyn gwybodaeth gan y PSGA ar berfformiad y gweithgarwch (mewn perthynas â'r cynllun, er enghraifft) Cymeradwyo penderfyniadau sy'n ymwneud â phenodi a diswyddo'r PSGA Cymeradwyo taliad cydnabyddiaeth y PSGA Ceisio sicrwydd gan y rheolwyr a'r PSGA ynghylch a oes unrhyw gyfyngiadau priodol o ran cwmpas neu adnoddau. 			
<p>Mae Dehongliad y Sector Cyhoeddus i SAMSC 1110 yn nodi nad yw cymeradwyaeth y bwrdd ar gyfer taliad cydnabyddiaeth y PSGA yn digwydd yn gyffredinol yn y sector cyhoeddus yn y</p>			

<p>DU, a'r egwyddor sylfaenol felly yw bod yn rhaid diogelu annibyniaeth y PSGA trwy sicrhau nad yw ei daliad cydnabyddiaeth neu asesiad perfformiad yn cael ei ddylanwadu'n amhriodol gan y rhai sy'n destun archwiliad.</p> <p>Felly, dylai aseswyr AAA ystyried a yw camau digonol yn cael eu cymryd i ddiogelu annibyniaeth y PSGA trwy sicrhau nad yw taliad cydnabyddiaeth neu asesiad perfformiad yn cael ei ddylanwadu'n amhriodol gan y rhai sy'n destun archwiliad. Er enghraifft, gallai hyn adlewyrchu rhywfaint o gyfranogiad y prif weithredwr yn y broses asesu perfformiad neu adborth gan gadeirydd y pwyllgor archwilio.</p>			<p>Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethu / Swyddog Monitro.</p>		
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO			
<p><i>1111 Rhyngweithio'n Uniongyrchol â'r Bwrdd</i></p>					
<p>5.2.8 A yw'r PSGA yn cyfathrebu ac yn rhyngweithio'n uniongyrchol â'r bwrdd?</p>			<p>Mae gan y RhCAM fynediad rhydd a dilyffethair at y Prif Weithredwr a'r rhai sy'n eistedd ar y GA, ac fe'i hanogir i ddarparu adroddiadau a chyflwyniadau yng nghyfarfodydd y grŵp.</p> <p>Mae'r cymorth hwn yn hanfodol fel ffordd o sicrhau bod y rôl yn cael ei chyflawni'n effeithiol. Mae'r GA yn annog swyddogion arweiniol i wahodd y RhCAM i gyfarfodydd eu rheolwyr a digwyddiadau eraill megis gweithdai a diwrnodau hyfforddi penaethiaid i drafod sut y gall AM ychwanegu gwerth at eu gwasanaethau.</p>		
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO			
<p><i>1112 Swyddogaethau'r Prif Swyddog Gweithredol Archwilio y Tu Hwnt i Archwilio Mewnol</i></p>					
<p>5.2.9a) Lle mae gan y PSGA rolau neu gyfrifoldebau sydd y tu allan i archwilio mewnol, a oes mesurau diogelu digonol ar waith i gyfyngu ar yr hyn sy'n amharu ar annibyniaeth neu wrthrychedd?</p>			<p>Amh – nid oes gan y RhCAM unrhyw rolau na chyfrifoldebau sydd y tu allan i archwilio mewnol.</p>		
<p>5.2.9b) A yw'r bwrdd yn adolygu'r mesurau diogelu yn gyfnodol?</p>					
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO			
<p><i>1120 Gwrthrychedd Unigol</i></p>					
<p>5.2.10 A oes gan archwilwyr mewnol agwedd ddiuedd a theg?</p>			<p>Mae pob penderfyniad neu farn archwilio a ddarperir yn ddiuedd ac yn</p>		

			deg ac yn seiliedig ar y ffeithiau sydd wedi eu profi sydd ar gael. Cesglir tystiolaeth i gefnogi pob penderfyniad a barn. Caiff y gwaith a wneir ei adolygu gan naill ai'r RhCAM, y Rheolwr Archwilio neu'r Uwch Archwilydd.
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
5.2.11 A yw archwilwyr mewnol yn osgoi unrhyw wrthdaro buddiannau, boed yn ymddangosiad neu'n wirioneddol?			Mae'n ofynnol i staff ddatgan unrhyw wrthdaro buddiannau posibl mewn datganiad blynyddol i'r RhCAM. Mae'r RhCAM yn dyrannu gwaith gan gymryd hyn i ystyriaeth yn ogystal â'r dyletswyddau a gyflawnwyd o fewn y Cyngor a'r gwasanaeth AM yn y gorffennol. Os bydd unrhyw beth yn codi yn ystod archwiliad, gellir ail-ddyrannu gwaith.
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<i>1130 Amharu ar Annibyniaeth neu Wrthrychedd</i>			
5.2.12 Os bu unrhyw amhariad gwirioneddol neu ymddangosiadol ar annibyniaeth neu wrthrychedd, a yw hyn wedi'i ddatgelu i bartion priodol (yn dibynnu ar natur yr amhariad a'r berthynas rhwng y PSGA a'r uwch reolwyr/y bwrdd fel y nodir yn y siarter archwilio mewnol)?			Amh – dim amhariad wedi'i nodi.
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
5.2.13 A yw adolygiad yn dangos bod dyraniadau gwaith wedi gweithredu ac felly nid yw archwilwyr mewnol wedi asesu'r gweithrediadau penodol y buont yn gyfrifol amdanynt yn ystod y flwyddyn flaenorol?			Fel y nodir yn y Siarter Archwilio Mewnol, ni chaniateir i unrhyw archwilwyr mewnol a benodir o'r tu mewn i'r Cyngor gynnal archwiliad sy'n ymwneud mewn unrhyw fodd â'u swydd flaenorol, am o leiaf 1 flwyddyn ar ôl eu penodi i sicrhau nad amharir ar wrthrychedd.
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
5.2.14 Os bu unrhyw ymgysylltiadau sicrwydd mewn meysydd y mae gan y PSGA gyfrifoldeb gweithredol drostynt hefyd, a yw'r ymgysylltiadau hyn wedi cael eu goruchwyllo gan rywun y tu allan i'r gweithgarwch archwilio mewnol?			Amh – nid oes gan y RhCAM unrhyw rolau na chyfrifoldebau sydd y tu allan i archwilio mewnol. Y RhCAM yw rheolwr llinell y Swyddog Llywodraethu (SLI), ond dim ond ar sail weinyddol. Mae'r SLI yn cynorthwyo AM gydag eitemau megis mapio sicrwydd, ond mae'r holl waith gweithredol arall yn cael ei ddarparu, ei fonitro a'i reoli gan y Swyddog Monitro.
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
5.2.15 A yw'r risg o fod yn or-gyfarwydd neu'n hunanfodlon yn cael ei reoli'n			Fel y nodir yn y Siarter Archwilio Mewnol, mae neilltuo gwaith archwilio

<p>effeithiol: er enghraifft trwy gylchdroi aseiniadau ar gyfer ymgysylltiadau sicrwydd parhaus a chyfrifoldebau archwilio eraill yn gyfnodol o fewn y tîm archwilio mewnol?</p>			<p>arferol yn amodol ar gylchdro blynyddol.</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<p>5.2.16 A yw'r archwilwyr mewnol wedi datgan buddiannau yn unol â gofynion sefydliadol?</p>			<p>Fel y nodir yn y Siarter Archwilio Mewnol, mae'n ofynnol i archwilwyr ddatgan unrhyw fuddiant a allai effeithio ar eu gwrthrychedd mewn datganiad ysgrifenedig blynyddol (yn ogystal ag yn unol â pholisi corfforaethol y Cyngor ar ddatgan a chofrestru lletygarwch a buddiannau).</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<p>5.2.17 Lle mae unrhyw archwilydd mewnol wedi derbyn unrhyw roddion, lletygarwch, cymhellion neu fuddion eraill gan weithwyr, cleientiaid, cyflenwyr neu drydydd partion eraill (ac eithrio fel y caniateir gan bolisiau'r sefydliad ei hun), a yw hyn wedi'i ddatgan a'i ymchwilio'n llawn?</p>			<p>Amh – ni dderbyniwyd unrhyw roddion, lletygarwch, cymhellion na buddion eraill gan weithwyr, cleientiaid, cyflenwyr neu drydydd partion eraill (ond mae staff yn ymwybodol o bolisi'r Cyngor os cynigiwyd unrhyw eitemau).</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<p>5.2.18 A yw adolygiad yn nodi nad yw unrhyw achosion wedi'u canfod lle mae archwilydd mewnol wedi defnyddio'r wybodaeth a gafwyd yn ystod ei ddyletswyddau er budd personol?</p>			<p>Wedi'i gadarnhau – nid yw unrhyw achosion wedi'u nodi lle mae archwilydd mewnol wedi defnyddio'r wybodaeth a gafwyd yn ystod ei ddyletswyddau er budd personol.</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<p>5.2.19 A yw archwilwyr mewnol wedi datgelu'r holl ffeithiau perthnasol sy'n hysbys iddynt a allai, os na chânt eu datgelu, ystumio eu hadroddiadau neu guddio arferion anghyfreithlon, yn amodol ar unrhyw gytundebau cyfrinachedd?</p>			<p>Caiff pob archwiliad ei adolygu'n annibynnol cyn ei ddsbarthu i sicrhau bod gwaith yn cael ei wneud i safon foddhaol, gan gynnwys datgelu'r holl ffeithiau perthnasol sy'n hysbys, fel y bo'n briodol.</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<p>5.2.20 Os bu unrhyw amhariad gwirioneddol neu ymddangosiadol ar annibyniaeth neu wrthrychedd yn ymwneud ag ymgysylltiad gwasanaethau ymgynghori arfaethedig, a ddatgelwyd hyn i'r cleient cyn derbyn yr ymgysylltiad?</p>			<p>Amh – dim amhariad wedi'i nodi.</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<p>5.2.21 Lle y cytunwyd ar wasanaethau ymgynghori ychwanegol sylweddol yn ystod y flwyddyn nad oeddent eisoes wedi'u cynnwys yn y cynllun archwilio, a</p>			<p>Mae'r PLIA yn cydnabod bod y cynllun archwilio yn hyblyg ac wedi cytuno y caniateir i'r RhCAM adolygu a diwygio'r cynllun yn gyfnodol mewn ymateb i</p>

geisiwyd cymeradwyaeth gan y bwrdd cyn i'r ymgysylltiad gael ei dderbyn?			unrhyw ddatblygiadau a mentrau a ystyrir yn berthnasol. Mae'r cynllun archwilio gweithredol blynyddol yn cynnwys diwrnodau wrth gefn ar gyfer gwaith o'r fath. Caiff unrhyw newidiadau eu cynnwys mewn adroddiadau cynnydd rheolaidd i'r PLIA.
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
5.3 1200 Hyfedredd a Gofal Proffesiynol Dyladwy			
Mae'r adran hon yn ceisio cadarnhau bod ymgysylltiadau'n cael eu cyflawni gyda hyfedredd a gofal proffesiynol dyladwy, gan ystyried sgiliau a chymwysterau'r PSGA a'i staff, a sut mae yn arfer ei allu yn ymarferol.			
<i>1210 Hyfedredd</i>			
5.3.1 A oes gan y PSGA gymhwyster proffesiynol, fel CMIIA/CCAB neu gymhwyster cyfatebol?			Mae'r RhCAM yn astudio ar gyfer Tystysgrif mewn Archwilio Mewnol IIA ar hyn o bryd ac mae wedi ymrwymo i symud ymlaen gyda chymwysterau pellach unwaith y bydd wedi ennill y dystysgrif.
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
5.3.2 A yw'r PSGA yn gyfrifol am recriwtio staff archwilio mewnol priodol, yn unol â phrosesau adnoddau dynol y sefydliad? A yw'r PSGA yn sicrhau bod swydd-ddisgrifiadau cyfoes yn bodoli sy'n adlewyrchu rolau a chyfrifoldebau a bod manylebau person yn diffinio'r cymwysterau, cymwyseddau, sgiliau, profiad a nodweddion personol gofynnol?			Mae'r RhCAM yn gyfrifol am recriwtio staff priodol, yn unol â pholisïau a phrosesau Adnoddau Dynol y Cyngor (gan ddefnyddio system Ceri) sydd â'r wybodaeth, y cymwysterau, y cymwyseddau, y sgiliau, y profiad a'r priodoleddau personol sydd eu hangen i ddarparu'r gwasanaeth archwilio. O ganlyniad i'r ad-drefnu corfforaethol, cafodd yr holl swydd-ddisgrifiadau a manylebau person eu diweddarau a'u gwerthuso yn ystod 2018/19 neu 2019/20. Daeth swydd y RhCAM i rym ar 1/1/19, a dechreuodd gweddill y swyddi ar 4/5/19, 1/11/20, 1/12/20 a 13/06/2022. Mae pob swydd yn cael ei gwerthuso'n annibynnol.
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
5.3.3 Gan ystyried yr atebion i'r cwestiynau eraill yn yr adran hon a materion eraill, a yw'r gweithgarwch archwilio mewnol ar y cyd yn meddu ar y sgiliau, y wybodaeth a'r cymwyseddau eraill sydd eu hangen i gyflawni ei gyfrifoldebau?			Ystyrir profiad a chymwysterau wrth recriwtio trwy lunio matricsau sgiliau. Ystyrir anghenion hyfforddi a datblygu pellach yn ystod arfarniadau staff, gan gynnwys gofynion DPP cyrff proffesiynol lle bo'n briodol.

<p>Lle nad yw'r gweithgarwch archwilio mewnol yn meddu ar y sgiliau, y wybodaeth a'r cymwyseddau eraill sydd eu hangen i gyflawni ei gyfrifoldebau, a yw'r PSGA yn cael cyngor a chymorth cymwys?</p>			<p>Mae tri aelod o staff yn astudio ar hyn o bryd i ennill cymhwyster IIA. Yn y gorffennol, lle nad yw sgiliau a wybodaeth arbenigol megis archwilio TGCh ar gael yn yr adran, cafwyd y gwasanaeth hwn gan gyrff cyfrifyddu eraill neu ALIau cyfagos. Derbyniodd y RhA hyfforddiant a datblygiad gan Mindgrove i fynd i'r afael â'r gofyniad hwn yn ystod 2019/20.</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<p>5.3.4 A oes gan yr archwilwyr mewnol ddigon o wybodaeth i werthuso'r risg o dwyll a threfniadau atal twyll yn y sefydliad?</p>			<p>Mae'r holl staff yn gyfarwydd â Strategaeth Atal Twyll, Llwgrwobrwyo a Llygredd y Cyngor (gan gynnwys Gwyngalchu Arian); ac yn ymwybodol o'r camau i'w cymryd os amheuir unrhyw afreoleidd-dra. Mae gan y RhCAM a'r Uwch Archwilydd gymhwyster Technegydd Gwrth-dwyll Achrededig. Mae'r Rheolwr Archwilio yn meddu ar Dystysgrif CIPFA mewn Arferion Ymchwilio.</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<p>5.3.5 A oes gan yr archwilwyr mewnol wybodaeth ddigonol am risgiau a rheolaethau technoleg wybodaeth allweddol?</p>			<p>Mae gan staff AM wybodaeth ddigonol am risgiau a rheolaethau allweddol o ran wybodaeth, ei diogelwch a'r amgylchedd TGCh; fodd bynnag, cafwyd cymorth ychwanegol yn y gorffennol pan oedd angen wybodaeth fanylach o systemau cyfrifiadurol. Derbyniodd y RhA hyfforddiant a datblygiad gan Mindgrove i fynd i'r afael â'r gofyniad hwn yn ystod 2019/20.</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<p>5.3.6 A oes gan yr archwilwyr mewnol wybodaeth ddigonol am y technegau archwilio â chymorth cyfrifiadurol priodol sydd ar gael iddynt gyflawni eu gwaith, gan gynnwys technegau dadansoddi data?</p>			<p>Mae dau aelod o staff wedi derbyn hyfforddiant o ran y system CAATS. Mae'r Adain hefyd yn dibynnu ar ganlyniadau ymarfer paru data Menter Twyll Genedlaethol Archwilio Cymru. Cafwyd data gweithredol hefyd yn ystod 2019/20 a gaiff ei ddefnyddio ar gyfer samplu yn ogystal â pharu data archwiliadau.</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<p><i>1220 Gofal Proffesiynol Dyladwy</i></p>			
<p>5.3.7 A yw archwilwyr mewnol yn arfer gofal proffesiynol dyladwy trwy ystyried:</p> <ul style="list-style-type: none"> Faint o waith sydd ei angen i gyflawni amcanion yr ymrwymiad? 			<ul style="list-style-type: none"> Penderfynir ar gwmpas pob archwiliad cyn ei gychwyn. Mae rhaglen archwilio a dogfen gwmpasu yn cael eu llunio ar gyfer pob

<ul style="list-style-type: none"> • Cymhlethdod, perthnasedd neu arwyddocâd perthynol materion y cymhwysir gweithdrefnau sicrwydd iddynt? • Digonolrwydd ac effeithiolrwydd prosesau llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth? • Tebygolrwydd camgymeriadau sylweddol, twyll, neu ddiffyg cydymffurfio? • Cost sicrwydd mewn perthynas â buddion posibl? <p>Wrth wneud yr uchod, rhaid i archwilwyr mewnlol hefyd ystyried sut y gall archwilio yn seiliedig ar dechnoleg a thechnegau dadansoddi data eraill roi sicrwydd.</p>	<p>adolygiad, sy'n sicrhau bod amcan yr archwiliad yn cael ei gyflawni.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae'r RhCAM yn sicrhau bod gan archwilwyr y wybodaeth a'r sgiliau angenrheidiol wrth ystyried dyrannu gwaith a chymhlethdod systemau ac ati. • Mae'r rhaglen archwilio yn cynnwys adolygiad priodol o brosesau llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth yn unol ag amcan yr archwiliad a'r Blaenoriaethau Corfforaethol. • Mae'r cynllun archwilio yn destun asesiad risg sy'n ystyried y tebygolrwydd o gamgymeriadau sylweddol, ac ati wrth ei lunio. Ystyrir y materion hyn hefyd pan ofynnir am archwiliadau / ymgynghoriadau newydd yn ystod y flwyddyn a fyddai'n gofyn am ail-flaenoriaethu gwaith. Mae'r staff yn ymwybodol o'r gweithdrefnau i'w dilyn os ydynt yn amau unrhyw dwyll neu afreoleiddra, fel y'i dogfennir yn y Siarter Archwilio Mewnol. 	
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO
<p>5.3.8 A yw archwilwyr mewnlol yn arfer gofal proffesiynol priodol yn ystod ymgysylltiad ymgynghori trwy ystyried:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Anghenion a disgwyliadau cleientiaid, gan gynnwys natur, amseriad a chyfathrebu canlyniadau'r ymgysylltiad? • Cymhlethdod cymharol a maint y gwaith sydd ei angen i gyflawni amcanion yr ymgysylltiad? • Y gost i'r ymgysylltiad ymgynghori o'i gymharu â'r buddion posibl? 	<ul style="list-style-type: none"> • Mae ymgysylltiadau ymgynghori yn cael eu hystyried fesul achos. Gwneir gwaith yn unol â'r briff y cytunwyd arno gyda'r cleient i sicrhau'r budd mwyaf posibl o'r adolygiad (oni bai y darganfyddir unrhyw wendidau a/neu afreoleiddra y byddai angen ymchwilio iddynt ymhellach). Darperir canlyniadau yn y modd mwyaf effeithiol ac effeithlon, e.e. gall ebost neu femo fod yn fwy priodol nag adroddiad ar gyfer ymgynghoriadau cynghori llai arwyddocaol. • Mae'r RhCAM yn sicrhau bod gan archwilwyr y wybodaeth a'r sgiliau angenrheidiol wrth ystyried dyrannu gwaith a chymhlethdod systemau, ac ati, i sicrhau'r canlyniad gorau. Cytunir ar gwmpas pob adolygiad cyn ei gychwyn sy'n sicrhau bod 	

			amcan yr ymgynghoriad yn cael ei gyflawni.
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	<ul style="list-style-type: none"> Mae cost sicrwydd / budd yn cael ei ystyried yn ôl ei ddichonoldeb ac unrhyw risgiau canfyddedig.
1230 Datblygiad Proffesiynol Parhaus			
<p>5.3.9 A yw'r PSGA wedi diffinio'r sgiliau a'r cymwyseddau ar gyfer pob lefel o archwilydd?</p> <p>Ac</p> <p>A yw'r PSGA yn asesu archwilwyr unigol yn gyfnodol yn erbyn y sgiliau a'r cymwyseddau gofynnol?</p>			<p>Amlinellir y sgiliau a'r cymwyseddau gofynnol wrth recriwtio yn ôl y swydd-ddisgrifiad a'r fanyleb person sy'n briodol i bob swydd. Mae pob ymgeisydd yn cael ei werthuso yn erbyn matrices sgiliau.</p> <p>Caiff sgiliau eu monitro'n ffurfiol yn rheolaidd trwy weithdrefnau arfarnu corfforaethol y Cyngor ac yn anffurfiol yn ystod y flwyddyn trwy'r broses adolygu archwilio.</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<p>5.3.10 A yw archwilwyr mewnol yn dilyn rhaglen o ddatblygiad proffesiynol parhaus?</p> <p>Ac</p> <p>A yw archwilwyr mewnol yn cadw cofnod o'u datblygiad proffesiynol a'u gweithgarwch hyfforddi?</p>			<p>Mae'r holl archwilwyr yn cofnodi eu hanghenion hyfforddi a datblygu a'u cyflawniadau ar system Ceri. Ystyrir hyn yn ystod y broses arfarnu flynyddol, lle caiff unrhyw anghenion hyfforddi a datblygu pellach eu nodi a'u gweithredu arnynt.</p> <p>Hefyd, mae cofnodion hyfforddi blynyddol yn cael eu cyflwyno i'r RhCAM i sicrhau bod sgiliau a gwybodaeth yr archwilydd yn cael eu cadw'n gyfredol.</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
5.4 1300 Rhaglen Sicrhau Ansawdd a Gwella			
<p>Mae'r cwestiynau yn yr adran hon yn ceisio cadarnhau bod y PSGA wedi datblygu a chynnal Rhaglen Sicrhau Ansawdd a Gwella (RhSAG) y gellir ei defnyddio i asesu cydymffurfio â SAMSC yn gywir.</p>			
<p>5.4.1 A yw'r PSGA wedi datblygu RhSAG sy'n cwmpasu pob agwedd ar y gweithgarwch archwilio mewnol ac sy'n cynnig modd gwerthuso cydymffurfiaeth â phob agwedd ar SAMSC?</p> <p>A yw'r RhSAG yn asesu effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd y gweithgarwch archwilio mewnol ac yn nodi cyfleoedd i wella?</p> <p>A yw'r PSGA yn cynnal y RhSAG?</p>			<p>Mae RhSAG gan AM yr adroddir arni yn Adroddiad Blynyddol (diwedd blwyddyn) y RhCAM. Mae'r RhSAG yn ymdrin â phob agwedd ar AM, gan gynnwys cwblhau hunanasesiad blynyddol (ac adolygiad allanol 5 mlynedd) sy'n gwerthuso cydymffurfiaeth AM â SAMSC.</p> <p>Mae'r RhSAG yn cynnwys cyfres o Ddangosyddion Perfformiad a bennir</p>

A yw unrhyw ofynion statudol ar gyfer adolygu'r gweithgarwch archwilio mewnol wedi'u bodloni?			gan y PLIA sy'n asesu effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd AM ac a adroddir hefyd yn Adroddiad Blynyddol (diwedd blwyddyn) y RhCAM. Mae'r Adroddiad hefyd yn cynnwys cynllun gwella canlyniadol AM ar ôl cwblhau'r RhSAG. Mae'r RhSAG yn cael ei monitro a'i chynnal gan y RhCAM. Mae'r PLIA yn adolygu AM yn rheolaidd trwy adroddiadau cynnydd ac adroddiadau diwedd blwyddyn AM, a Datganiad Llywodraethu Blynyddol y Cyngor. Asesir y gwasanaeth AM yn flynyddol gan archwilwyr allanol y Cyngor, fel rhan o'u hadolygiad o reolaethau ar gyfer eu hadroddiad ISA 260; a chynhelir adolygiad allanol annibynnol o'r hunanasesiad AM bob 5 mlynedd fel sy'n ofynnol gan SAMSC.
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<i>1310 Gofynion y Rhaglen Sicrhau a Gwella Ansawdd</i>			
5.4.2 A yw'r RhSAG yn cynnwys asesiadau mewnol ac allanol?			
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
Mae'r RhCAM yn cynnal hunanasesiad mewnol blynyddol, a ategir gan adolygiad allanol bob 5 mlynedd, fel sy'n ofynnol gan SAMSC (wedi'i gynnal ddiwethaf ym Mai 2022).			
<i>1311 Aseidiadau Mewnol</i>			
5.4.3 A yw'r PSGA yn sicrhau bod gwaith archwilio'n cael ei ddyrannu i staff sydd â'r sgiliau, y profiad a'r cymhwysedd priodol?			
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
(R3.2) Dyrennir pob adolygiad AM i staff yn seiliedig ar wybodaeth, sgiliau a phrofiad pob archwilydd. Mae pob aelod o staff yn ymwybodol o ofynion SAMSC, yn ogystal â'r Siarter AM a'r Llawlyfr Archwilio, gan sicrhau bod gwasanaethau'n cael eu darparu yn unol â safonau penodol; a bod cyngor ac arweiniad ar gael, a dylid eu ceisio os oes ei angen gan y RhCAM, RhA, UA, Archwilwyr eraill, polisïau neu weithdrefnau.			
5.4.4 A yw asesiadau mewnol yn cynnwys monitro gweithgarwch archwilio mewnol yn barhaus, megis:			
<ul style="list-style-type: none"> • Prosesau monitro ansawdd arferol? • Aseidiadau cyfnodol ar gyfer gwerthuso cydymffurfio â SAMSC? 			
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
Mae pob archwiliad yn cael ei adolygu gan y RhCAM, RhA neu UA o ran ansawdd, cywirdeb a chyflawnrwydd; fel arfer anfonir holiaduron rheoli ansawdd at gleientiaid i gael adborth ar y gwasanaeth a ddarperir; cyflwynir adroddiadau cynnydd chwarterol, yr adroddiad blynyddol (diwedd blwyddyn), canlyniadau'r hunanasesiad a'r RhSAG i'r PLIA.			

<p>5.4.5 A yw monitro perfformiad parhaus yn cyfrannu at wella ansawdd trwy ddefnyddio targedau perfformiad yn effeithiol?</p> <ul style="list-style-type: none"> • A oes cyfres o dargedau cynhwysfawr sydd rhyngddynt yn cwmpasu'r holl weithgarwch archwilio mewnol arwyddocaol? • A yw'r targedau perfformiad a ddatblygir trwy ymgynghori â phartion priodol ac yn cael eu cynnwys mewn unrhyw gytundeb lefel gwasanaeth? • A yw'r PSGA yn mesur, monitro ac adrodd ar gynnydd yn erbyn y targedau hyn? • A yw monitro perfformiad parhaus yn cynnwys ceisio adborth gan randdeiliaid? 	<p>Caiff perfformiad ei fonitro trwy gynnydd AM yn erbyn y cynllun archwilio gweithredol blynyddol, diweddariad o'r cynllun gwella a thargedau.</p> <p>Mae'r Dangosyddion Perfformiad a ddefnyddir yn seiliedig ar y rhai a ddefnyddir gan glwb meincnodi archwilio CIPFA ac maent yn cael eu cymharu â chyfartaledd Cymru gyfan. Mae'r Dangosyddion Perfformiad yn cael eu cymeradwyo gan y PLIA fel rhan o'r RhSAG.</p> <p>Caiff cynnydd, perfformiad a thargedau eu monitro'n rheolaidd gan y RhCAM a'u hadrodd yn chwarterol/blynyddol i'r PLIA.</p> <p>Anfonir holiaduron rheoli ansawdd at y rhai a archwilir i geisio adborth am y gwasanaeth a ddarperir. Mae'r Holiaduron Rheoli Ansawdd wedi'u dosbarthu'n chwarterol yn ystod 22/23.</p>		
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<p>5.4.6 A yw'r hunanasesiadau neu'r asesiadau cyfnodol a gynhelir gan bobl y tu allan i'r gweithgarwch archwilio mewnol yn cael eu cynnal gan y rhai sydd â gwybodaeth ddigonol am arferion archwilio mewnol?</p> <p>Byddai digonolrwydd yn gofyn am wybodaeth o SAMSC a'r canllawiau ehangach sydd ar gael megis y Nodyn Cymhwysiad Llywodraeth Leol a/neu gynghorion ymarfer IIA, ac ati.</p>	<p>Cynhelir yr hunanasesiad blynyddol gan y RhCAM a'i gyflwyno i'r PLIA; cynhaliwyd yr adolygiad allanol diwethaf gan Bennaeth Archwilio a Risg Ynys Môn sy'n gyfarwydd â gofynion SAMSC a NCLIL. Mae'r asesiad nesaf gan Ynys Môn ar y gweill ar hyn o bryd.</p>		
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<p>5.4.7 A yw'r asesiad cyfnodol yn cynnwys adolygiad o'r gweithgarwch yn erbyn y cynllun seiliedig ar risg a chyflawni ei nodau a'i amcanion?</p>	<p>Nodir cynnydd y cynllun archwilio 'hyd yma' ym mhob adroddiad cynnydd chwarterol, yn ogystal â chwmpas / amcan pob adolygiad, y sicrwydd a ddarparwyd a nifer y camau gweithredu gofynnol.</p> <p>Caiff y Dangosyddion Perfformiad Allweddol eu monitro a'u hadrodd gerbron y PLIA.</p>		
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<p>1312 Asesiadau Allanol</p>			
<p>5.4.8 A yw asesiad allanol wedi'i gynnal, neu a yw un wedi'i gynllunio i'w gynnal, o leiaf unwaith bob pum mlynedd?</p>	<p>Cynhaliwyd yr adolygiad allanol diwethaf ym Mai 2022.</p>		

<p>A yw'r PSGA wedi trafod y dulliau amgen o asesu allanol gyda'r bwrdd? Dylai hyn adlewyrchu costau cymharol y gwahanol ddulliau gweithredu, manteision posibl cael safbwynt allanol, ac a oes ffactorau y gellid eu hystyried sy'n cyfiawnhau asesiad annibynnol.</p>			<p>Mae'r RhCAM wedi trafod y dulliau amgen o asesu allanol gyda'r PLIA cyn yr adolygiad diwethaf. Penderfynwyd dewis dilysiad annibynnol o hunanasesiad y RhCAM (yn hytrach nag asesiad 'llawn') a fyddai'n osgoi dyblygu gwaith, ac yn golygu llai o amser ac arian. Dewiswyd yr aseswr ei hun ar gyfer y Cyngor gan archwilwyr WCAG sy'n gweinyddu'r cydweithrediad, er mwyn sicrhau annibyniaeth.</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<p>5.4.9 A yw'r PSGA wedi trafod cymwysterau ac annibyniaeth yr aseswr neu'r tîm asesu gyda'r bwrdd? Wrth wneud hyn, dylai'r PSGA ystyried a yw'r aseswr neu'r tîm asesu wedi dangos ei gymhwysedd o ran ymarfer proffesiynol archwilio mewnol a'r broses asesu allanol. Gellir dangos cymhwysedd trwy brofiad a dysgu damcaniaethol. Mae profiad sefydliadau neu sectorau tebyg yn fwy gwerthfawr na phrofiad llai perthnasol. Yn achos tîm asesu, nid oes angen i bob aelod feddu ar yr holl gymwyseddau – y tîm cyfan sy'n gymwysedig. Os nad yw gallu'r aseswr neu'r tîm asesu yn amlwg ar unwaith, dylai'r PSGA gofnodi sut y gwnaethant ddefnyddio barn broffesiynol i benderfynu a yw hyn yn ddigonol i gynnal yr asesiad allanol. Os oes gan yr aseswr neu'r tîm asesu unrhyw wrthdaro buddiannau gwirioneddol neu ymddangosiadol â'r sefydliad, dylid esbonio hyn yn glir i'r bwrdd, a dylid rhoi mesurau diogelu ar waith i leihau effaith hyn ar y modd y cynhelir yr asesiad allanol. Gall gwrthdaro buddiannau gynnwys, ond heb fod yn gyfyngedig i, fod yn rhan o'r sefydliad y mae'r gweithgarwch archwilio mewnol yn perthyn iddo, neu o dan ei reolaeth.</p>			<p>Cynhaliwyd yr adolygiad allanol diwethaf gan Bennaeth Archwilio a Risg Ynys Môn sy'n gyfarwydd â gofynion SAMSC a NCLIL. Mae gan yr aseswr flynyddoedd lawer o brofiad o archwilio a rheoli ac mae'n mynychu'r NMWCAG / WCAG ar ran Cyngor Sir Ynys Mon. Dewiswyd yr aseswr ei hun ar gyfer y Cyngor gan archwilwyr WCAG sy'n gweinyddu'r cydweithrediad, er mwyn sicrhau annibyniaeth. Heblaw am fynychu WCAG ac NMWCAG, nid oes gan Gyngor Sir Ynys Mon a Cheredigion unrhyw weithgarwch ar y cyd arall mewn perthynas ag archwilio. Ni chofnodwyd unrhyw wrthdaro buddiannau mewn perthynas â'r penodiad hwn. Roedd yr un broses yn ei lle ar gyfer yr aseswr presennol – dewisodd WCAG Ynys Môn fel aseswr allanol; heblaw am fynychu WCAG ac NMWCAG nid oes gan Ynys Môn a Chyngor Sir Ceredigion unrhyw weithgarwch ar y cyd arall o ran archwilio.</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	

5.4.10 A yw'r PSGA wedi cytuno ar gwmpas yr asesiad allanol gyda noddwr priodol, megis cadeirydd y pwyllgor archwilio, y Prif Swyddog Ariannol neu'r Prif Weithredwr? Dylai'r PSGA hefyd gytuno ar y cwmpas hwn gyda'r aseswr allanol neu'r tîm asesu.			Trafododd RhCAM y dulliau amgen o asesu allanol gyda'r PLIA cyn yr adolygiad diwethaf. Penderfynwyd dewis dilysiad annibynnol o hunanasesiad y RhCAM (yn hytrach nag asesiad 'llawn'). Rhoddwyd gwybod i'r aseswr am hyn cyn dechrau'r adolygiad.
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<i>1320 Adrodd ar y Rhaglen Sicrhau Ansawdd a Gwella</i>			
5.4.11 A yw'r PSGA wedi adrodd ar ganlyniadau'r RhSAG i uwch reolwyr a'r bwrdd? Sylwch fod: <ul style="list-style-type: none"> • Rhaid cyfathrebu canlyniadau asesiadau mewnol ac allanol a chyfnodol ar ôl eu cwblhau • Rhaid cyfathrebu canlyniadau monitro parhaus o leiaf unwaith y flwyddyn • Rhaid i'r canlyniadau gynnwys gwerthusiad yr aseswr neu'r tîm asesu o ran i ba raddau y mae'r gweithgarwch archwilio mewnol yn cydymffurfio â SAMSC. 			Cyflwynir canlyniadau'r hunanasesiad blynyddol gorffenedig, a'r adroddiad blynyddol (diwedd blwyddyn) (gyda RhSAG) i'r PLIA yn flynyddol. Cyflwynir yr asesiad allanol 5 mlynedd i'r PLIA ar ôl ei gwblhau. Cafodd yr Asesiad Ansawdd Allanol mwyaf diweddar ei adrodd gerbron y PLIA ym mis Medi 2022. Roedd yr adroddiad yn cynnwys canlyniadau'r asesiad ynghyd â'r cynllun gweithredu ar gyfer gwella.
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
5.4.12 A yw'r PSGA wedi cynnwys canlyniadau'r RhSAG a chynnydd yn erbyn unrhyw gynlluniau gwella yn yr adroddiad blynyddol?			(R5.4.1) Mae RhSAG gan AM yr adroddir arni yn Adroddiad Blynyddol (diwedd blwyddyn) y RhCAM. Mae'r RhSAG yn ymdrin â phob agwedd ar AM, gan gynnwys cwblhau hunanasesiad blynyddol (ac adolygiad allanol bob 5 mlynedd) sy'n gwerthuso cydymffurfiaeth AM â SAMSC.

			Mae'r RhSAG yn cynnwys cyfres o Ddangosyddion Perfformiad a bennir gan y PLIA sy'n asesu effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd AM ac a adroddir hefyd yn Adroddiad Blynyddol (diwedd blwyddyn) y RhCAM. Mae'r Adroddiad hefyd yn cynnwys cynllun gwella canlyniadol AM ar ôl cwblhau'r RhSAG. Mae'r RhSAG yn cael ei monitro a'i chynnal gan y RhCAM, sy'n adrodd ar gynnydd i'r PLIA bob chwarter.
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<i>1321 Defnydd o 'Cydymffurfio â'r Safonau Rhyngwladol ar gyfer Arfer Proffesiynol Archwilio Mewnol'</i>			
5.4.13 A yw'r PSGA wedi datgan bod y gweithgarwch archwilio mewnol yn cydymffurfio â SAMSC dim ond os yw canlyniadau'r RhSAG yn cefnogi hynny?			Amh – datganiad heb ei ddefnyddio ar hyn o bryd mewn Adroddiadau Archwilio.
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<i>1322 Datgelu Heb Gydydffurfio</i>			
5.4.14 A yw'r PSGA wedi rhoi gwybod i'r bwrdd am unrhyw achosion o heb gydymffurfio â SAMSC?			Adroddir canlyniadau'r hunanasesiad i'r PLIA. Bydd unrhyw achosion o heb gydymffurfio neu gydymffurfio'n rhannol yn cael eu hamlygu a'u nodi yn y cynllun gwella canlyniadol.
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
5.4.15 Os yw'n briodol, a yw'r PSGA wedi ystyried cynnwys unrhyw wyriadau sylweddol o SAMSC yn y datganiad llywodraethu ac a oes tystiolaeth o hynny?			Amh – ni chanfuwyd unrhyw wyriadau sylweddol.
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	

Cwestiynau i'w Hystyried	Tystiolaeth / Sylwadau
6 Safonau Perfformiad	
6.1 2000 Rheoli Gweithgarwch Archwilio Mewnol	
<p>Mae'r cwestiynau yn yr adran hon yn ceisio cadarnhau bod gwaith y gweithgarwch archwilio mewnol yn cyflawni dibenion a chyfrifoldeb y gweithgarwch, fel y'u nodir yn y siarter archwilio mewnol, a bod y gweithgarwch archwilio mewnol yn ychwanegu gwerth at y sefydliad a'i randdeiliaid trwy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ddarparu sicrwydd gwrthrychol a pherthnasol • Cyfrannu at effeithiolrwydd ac effeithlonrwydd y prosesau llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth fewnol. 	
<i>2010 Cynllunio</i>	
<p>6.1.1 A yw'r PSGA wedi pennu blaenoriaethau'r gweithgarwch archwilio mewnol mewn cynllun seiliedig ar risg ac a yw'r blaenoriaethau hyn yn gyson â nodau'r sefydliad?</p> <p>A yw'r cynllun seiliedig ar risg yn ystyried y gofyniad i lunio barn archwilio mewnol flynyddol?</p> <p>A yw'r cynllun seiliedig ar risg yn ymgorffori neu'n gysylltiedig â datganiad strategol neu lefel uchel o ran:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sut bydd y gwasanaeth archwilio mewnol yn cael ei ddarparu? • Sut bydd y gwasanaeth archwilio mewnol yn cael ei ddatblygu yn unol â'r siarter archwilio mewnol? • Sut mae'r gwasanaeth archwilio mewnol yn cysylltu ag amcanion a blaenoriaethau sefydliadol? 	<p>Mae'r RhCAM yn penderfynu ar flaenoriaethau, cwmpas a dulliau gweithgarwch archwilio'r Cyngor trwy sefydlu Strategaeth Archwilio Mewnol a chynllun Archwilio Blynyddol yn seiliedig ar risg, sydd wedi'u datblygu yn unol â Fframwaith Rheoli Risgiau. Mae hyn yn cyd-fynd â'r Strategaeth Gorfforaethol a'r Gofrestr Risgiau Corfforaethol.</p> <p>Cyfeirir at ddogfennau corfforaethol amrywiol wrth lunio'r cynllun archwilio, i gynnwys y Strategaeth Gorfforaethol sy'n nodi gweledigaeth gorfforaethol, blaenoriaethau ac amcanion llesiant y Cyngor, er mwyn eu cyfateb â'r ddarpariaeth gwasanaeth.</p> <p>Mae'r Strategaeth Archwilio Mewnol a'r cynllun archwilio blynyddol yn nodi'r 'math' o archwiliad sydd i'w gynnal ar gyfer pob adolygiad. Maent yn nodi y rhoddir blaenoriaeth i waith sicrwydd, ac yn benodol gwaith sicrwydd yn seiliedig ar y risgiau corfforaethol 'coch' yn y Gofrestr Risgiau Corfforaethol a'r risgiau uchel a nodir yn asesiad risg blynyddol y RhCAM. Mae'r cynllun hefyd yn nodi, drwy wneud hyn, y bydd</p>

			<p>modd rhoi barn archwilio mewnol yn flynyddol.</p> <p>Mae'r cynllun archwilio seiliedig ar risg yn rhan o'r Strategaeth Archwilio Flynyddol, sy'n nodi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sut mae'r gwasanaeth AM yn cael ei ddarparu a'i ddatblygu yn unol â'r Siarter AM, a • Sut mae'r gwasanaeth AM yn cysylltu â gweledigaeth gorfforaethol, blaenoriaethau ac amcanion llesiant y Cyngor. <p>Mae AM yn asesu ei waith yn barhaus, gan ystyried anghenion a blaenoriaethau newidiol y Cyngor yn rheolaidd.</p> <p>Mae'r RhCAM wedi defnyddio'r asesiad risg a'r mewnbwn o'r Gofrestr Risg Gorfforaethol wrth greu'r cynllun AM ar gyfer 2023/24, yn ogystal â gwaith ychwanegol a gynlluniwyd megis grantiau ac archwiliadau presennol sydd wedi'u dwyn drosodd o 2022/23.</p> <p>Mae'r cynllun yn nodi y bydd blaenoriaeth yn cael ei rhoi i ddarparu sicrwydd ynghylch pob risg sydd wedi'i dynodi'n Goch yn y Gofrestr Risgiau Corfforaethol o fewn cyfnod treigl o 2 flynedd. Mae'r cynllun yn rhestru'r risgiau y rhoddir blaenoriaeth iddynt.</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<p>6.1.2 A yw'r cynllun seiliedig ar risg yn nodi sut y bydd gwaith archwilio mewnol yn nodi ac yn rhoi sylw i faterion a risgiau lleol a chenedlaethol? Wrth ddatblygu'r cynllun seiliedig ar risg, a yw'r PSGA wedi ystyried fframwaith rheoli risg y sefydliad ac aeddfedrwydd risg cymharol y sefydliad?</p> <p>Os nad yw fframwaith rheoli risg o'r fath yn bodoli, a yw'r PSGA wedi defnyddio ei farn am risgiau ar ôl cael mewnbwn gan uwch reolwyr a'r bwrdd ac wedi dangos tystiolaeth o hyn?</p>			<p>Cyfeirir at dogfennau a gohebiaeth fewnol ac allanol amrywiol wrth lunio'r cynllun seiliedig ar risg. Gall fod yn ddangosol yn unig oherwydd mae'n cymryd yn ganiataol nad oes unrhyw newidiadau mewn risg. Mae'r Strategaeth Archwilio Flynyddol yn nodi sut y bydd y cynllun yn cael ei adolygu'n gyfnodol mewn ymateb i unrhyw faterion / datblygiadau lleol a chenedlaethol a ystyrir yn berthnasol. Mae'r cynllun archwilio sy'n seiliedig ar risg yn cael ei ddatblygu a'i lunio yn unol â Fframwaith Rheoli Risg y Cyngor, ac mae'n ystyried y gofrestr risg gorfforaethol sy'n cael ei hadrodd yn rheolaidd i'r PLIA. Mae AM yn asesu ei waith yn unol â newidiadau mewn risgiau yn barhaus, gan ystyried anghenion a blaenoriaethau newidiol y</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	

			<p>Cyngor yn rheolaidd. Mae'r RhCAM yn derbyn copi o'r Gofrestr Risgiau Corfforaethol bob chwarter fel y gall ailasesu'r cynllun Archwilio Mewnol ac ymateb i unrhyw newidiadau yn y Gofrestr Risgiau Corfforaethol.</p> <p>Mae'r RhCAM yn cynnal map sicrwydd (sy'n cynnwys materion lleol a chenedlaethol) sy'n cael ei drafod yn ystod y cyfarfod tîm wythnosol ac mae'r cynllun archwilio yn cynnwys trefniadau wrth gefn fel y gellid ymateb i feysydd y mae angen sicrwydd arnynt, sydd wedi'u nodi ar y map sicrwydd drwy gydol y flwyddyn.</p>
		<p>6.1.3 A yw'r cynllun seiliedig ar risg yn nodi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Y gwaith archwilio sydd i'w wneud? • Blaenoriaethau'r darnau hynny o waith archwilio? • Amcangyfrif o'r adnoddau sydd eu hangen ar gyfer y gwaith? <p>A yw'r cynllun sy'n seiliedig ar risg yn gwahaniaethu rhwng archwilio a mathau eraill o waith?</p> <p>A yw'r cynllun sy'n seiliedig ar risg yn ddigon hyblyg i adlewyrchu risgiau a blaenoriaethau newidiol y sefydliad?</p>	<p>Mae'r cynllun archwilio blynyddol yn cynnwys y cynllun gwaith gweithredol cychwynnol seiliedig ar risg i'w gyflawni ar gyfer y Cyngor, a chwmpas pob darn o waith. Rhoddir y flaenoriaeth i waith sicrwydd y tynnir sylw ato yn y Strategaeth a'r Cynllun, er bod ystyriaethau eraill e.e. terfynau amser LIC. Mae amcangyfrif o nifer y diwrnodau a neilltuir ar gyfer pob darn o waith yn cael ei nodi yn y cynllun, yn ogystal â chyfanswm nifer y diwrnodau sydd eu hangen i gwblhau'r cynllun cyfan, er mwyn asesu'r adnoddau angenrheidiol.</p> <p>Mae'r cynllun yn nodi'r 'math' o archwiliad sydd i'w gwblhau ar gyfer pob adolygiad, a gwaith arall i'w wneud, e.e. ymgynghoriadau.</p> <p>Mae'r RhCAM yn adolygu ac yn addasu'r cynllun yn ystod y flwyddyn, mewn ymateb i ddylanwadau mewnol a/neu allanol, a adroddir i'r PLIA.</p> <p>Yn ystod 2022/23 bydd y cynllun gwaith yn hyblyg yn unol â risg.</p> <p>Mae'r cynllun yn nodi y bydd blaenoriaeth yn cael ei rhoi i ddarparu sicrwydd ar bob risg sydd wedi'i dynodi'n goch yn y Gofrestr Risgiau Corfforaethol o fewn cyfnod treigl o 2 flynedd. Mae'r cynllun yn rhestru'r risgiau y rhoddir blaenoriaeth iddynt.</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
		<p>6.1.4 A yw'r PSGA yn adolygu'r cynllun yn rheolaidd ac a yw wedi addasu'r cynllun pan fydd angen mewn ymateb i</p>	<p>Mae gweithrediad y cynllun yn cael ei fonitro gan y RhCAM yn barhaus ac, yn anochel, mae angen gwneud nifer o</p>

newidiadau ym musnes, risgiau, gweithrediadau, rhaglenni, systemau a rheolaethau'r sefydliad?			newidiadau yn ystod y flwyddyn am amrywiaeth o resymau, sy'n golygu bod angen ailflaenoriaethu tasgau, a diwygio'r gwaith gwreiddiol a gynlluniwyd, a manylir ar hyn yn yr Adroddiadau Cynnydd chwarterol i'r PLIA.
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
6.1.5 A yw cynllun ymgysylltu gweithgarwch archwilio mewnol yn seiliedig ar asesiad risg wedi'i ddogfennu? A ddefnyddir yr asesiad risg i ddatblygu'r cynllun ymgysylltu a gynhelir o leiaf unwaith y flwyddyn?			Mae'r asesiad risg a ddefnyddiwyd wedi'i ddogfennu yn y Strategaeth Archwilio Flynyddol fel y'i cymeradwywyd gan y PLIA. Cynhelir asesiad risg o holl wasanaethau'r Cyngor yn flynyddol gan y RhCAM. Yn ystod 2022/23 roedd y cynllun gwaith yn hyblyg yn unol â'r risg.
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
6.1.6 Wrth ddatblygu'r cynllun seiliedig ar risg, a yw'r PSGA hefyd wedi rhoi ystyriaeth ddigonol i'r canlynol: <ul style="list-style-type: none"> • Unrhyw ddatganiadau o fuddiant (er mwyn osgoi gwrthdaro buddiannau)? • Y gofyniad i ddefnyddio arbenigwyr, e.e. TG neu archwilwyr contract a chaffael? • Caniatáu amser wrth gefn i gynnal adolygiadau ad hoc neu ymchwiliadau i dwyll yn ôl yr angen? • Yr amser sydd ei angen i gynnal y broses cynllunio archwiliad yn effeithiol yn ogystal ag adrodd yn rheolaidd i'r bwrdd a bod yn bresennol yn y bwrdd, datblygiad yr adroddiad blynyddol a barn y PSGA? 			<ul style="list-style-type: none"> • Mae'n ofynnol i staff ddatgan unrhyw fuddiant a allai effeithio ar eu gwrthrychedd mewn datganiad ysgrifenedig blynyddol i'r RhCAM sydd felly'n gallu cynllunio sut i ddyrannu gwaith er mwyn osgoi'r risg o unrhyw wrthdaro buddiannau. • Ceir cymorth ychwanegol lle mae angen sgiliau arbenigol e.e. archwiliadau TGCh cymhleth, megis archwiliad Financials ICT yn 2018/19. Derbyniodd y RhA hyfforddiant a datblygiad gan Mindgrove i fynd i'r afael â'r gofyniad hwn yn ystod 2019/20. • Archwiliad iechyd gan Zurich ynghylch llywodraethu gwybodaeth yn 22/23 • Cyfrifir gofynion adnoddau'r cynllun a nodir unrhyw adnoddau ychwanegol sydd ar gael fel adnoddau wrth gefn ar gyfer unrhyw ddarnau o waith na ellir eu rhagweld. • Mae amser y RhCAM a'r RhA yn cynnwys dyraniadau ar gyfer gweithgarwch cynllunio ac adrodd, ac ati.
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
6.1.7 Wrth ddatblygu'r cynllun seiliedig ar risg, a yw'r PSGA wedi ymgynghori ag uwch reolwyr a'r bwrdd i gael dealltwriaeth o strategaethau'r sefydliad, ei amcanion busnes allweddol, y risgiau cysylltiedig a'r prosesau rheoli risg?			Mae'r RhCAM yn mynychu'r GA yn gyfnodol ac yn cael cyfarfodydd gyda Swyddogion Corfforaethol Arweiniol i drafod y cynllun archwilio a/neu ddarnau eraill o waith a wneir gan y gwasanaeth, lle bo angen.

A yw'r PSGA yn nodi ac yn ystyried disgwyliadau uwch reolwyr, y bwrdd a rhanddeiliaid eraill o ran barn archwilio mewnol ac unrhyw gasgliadau eraill?			Mae'r RhCAM yn gyfarwydd â Strategaeth Gorfforaethol y Cyngor sy'n cynnwys gweledigaeth gorfforaethol, blaenoriaethau ac amcanion llesiant y Cyngor; a'r Fframwaith Rheoli Risg. Mae'r gofrestr risg gorfforaethol yn cael ei hadrodd yn rheolaidd i'r PLIA a'i ddsbarthu i'r RhCAM. Mae amcanion y gwasanaeth AM yn cynnwys deall a chefnogi anghenion ac amcanion y Cyngor yn ei gyfarwydd, rôl y gwasanaeth wrth werthuso ac adrodd ar weithgarwch y Cyngor.
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
6.1.8 A yw'r PSGA yn ystyried potensial unrhyw ymgysylltiad ymgynghori arfaethedig i wella rheoli risgiau, ychwanegu gwerth a gwella gweithrediadau'r sefydliad cyn eu derbyn? A yw ymgysylltiadau ymgynghori sydd a dderbyniwyd wedi'u cynnwys yn y cynllun seiliedig ar risg?			Mae amcanion y gwasanaeth AM yn cynnwys ychwanegu gwerth a chynorthwyo'r Cyngor i gyflawni ei amcanion trwy ddarparu cyngor ac arweiniad priodol a pherthnasol pan gyflwynir systemau a gweithdrefnau newydd. Mae'r cynllun yn hyblyg ac yn cael ei ddiweddarau mewn ymateb i unrhyw newidiadau ym mlaenoriaethau, busnes, risgiau, gweithrediadau, rhaglenni, systemau a rheolaethau'r Cyngor, ac ati. Caiff unrhyw drefniadau ymgynghori eu cynnwys yn y cynllun sy'n seiliedig ar risg. Mae'r RhCAM hefyd yn mynd i'r Panel Rheoli Prosiectau Corfforaethol i ddarparu cyngor am y prosiectau a gyflwynwyd gerbron y panel yn gynharach.
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<i>2020 Cyfathrebu a Chymeradwyo</i>			
6.1.9 A yw'r PSGA wedi cyfleu cynlluniau'r gweithgarwch archwilio mewnol a'r gofynion o ran adnoddau i'r uwch reolwyr a'r bwrdd i'w hadolygu a'u cymeradwyo?			Mae'r RhCAM yn mynychu'r GA yn gyfnodol ac yn cael cyfarfodydd â'r Swyddogion Arweiniol Corfforaethol i drafod y cynllun archwilio a/neu ddarnau eraill o waith a wneir gan y gwasanaeth, lle bo angen. Trafodwyd y Strategaeth Archwilio Mewnol a'r cynllun gwaith ar gyfer 2023/24 gyda'r Prif Weithredwr a'r Cyfarwyddwyr Statudol cyn eu cyflwyno gerbron y Grŵp Arweiniol. Cyflwynir y strategaeth a'r cynllun archwilio blynyddol i'r PLIA i'w cymeradwyo, sy'n cynnwys y cynllun blynyddol a'i ofynion o ran adnoddau.
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	

6.1.10 A yw'r PSGA wedi cyfleu effaith unrhyw gyfyngiadau ar adnoddau i uwch reolwyr a'r bwrdd?			Mae unrhyw gyfyngiadau y gwyddys amdanynt yn cael eu hadrodd yn yr adroddiadau cynnydd chwarterol pan ddaw hyn at sylw'r RhCAM. Mae'r effaith ddilynol ar y gwasanaeth hefyd yn cael ei dogfennu, e.e. yr angen am hyfforddiant ychwanegol. Hefyd, mae Adroddiad Blynyddol y RhCAM yn cynnwys adran lle adroddir am unrhyw gyfyngiadau a wynebwyd yn ystod y flwyddyn.
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<i>2030 Rheoli Adnoddau</i>			
6.1.11 A yw'r cynllun seiliedig ar risg yn esbonio sut yr aseswyd gofynion adnoddau archwilio mewnol?			Mae dadansoddiad o sut mae nifer y diwrnodau sydd eu hangen i gwblhau'r cynllun archwilio gweithredol (a swyddogaethau eraill) yn cael eu cyfrifo a'r cyfanswm yn cael ei gynnwys yn y strategaeth.
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
6.1.12 A yw'r PSGA wedi cynllunio'r defnydd o adnoddau, yn enwedig amseriad ymgysylltiadau, ar y cyd â rheolwyr er mwyn amharu cyn lleied â phosibl ar y swyddogaethau sy'n cael eu harchwilio, yn amodol ar y gofyniad i gael sicrwydd digonol?			Mae archwilywyr yn sicrhau bod ymgysylltiadau yn cael eu cynllunio ar y cyd â rheolwyr er mwyn lleihau gwaith ac amser a wastreffir (ac eithrio pan fydd angen ymweliadau dirybudd).
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
6.1.13 Os yw'r PSGA yn credu y bydd lefel yr adnoddau y cytunwyd arnynt yn effeithio'n andwyol ar ddarparu'r farn archwilio mewnol, a yw ef neu hi wedi dwyn y canlyniadau hyn at sylw'r bwrdd? Gall hyn gynnwys anghydbwysedd rhwng y cynllun gwaith a'r adnoddau sydd ar gael a/neu faterion arwyddocaol eraill sy'n peryglu'r broses o gyflawni'r cynllun neu sy'n gofyn iddo gael ei newid.			Os yw diffyg adnoddau yn cael ei nodi wrth lunio'r cynllun archwilio blynyddol, byddai'n cael effaith ar y farn archwilio gan na fydd adolygiadau digonol yn cael eu cynnal i roi barn archwilio ar sicrwydd. Byddai hyn yn cael ei adrodd i'r PLIA gan y RhCAM.
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<i>2040 Polisiâu a Gweithdrefnau</i>			
6.1.14 A yw'r PSGA wedi datblygu a rhoi polisiâu a gweithdrefnau ar waith i arwain y gweithgarwch archwilio mewnol? Mae enghreifftiau'n cynnwys cynnal llawlyfr archwilio a/neu ddefnyddio systemau rheoli electronig i arwain staff			Mae'r Siarter Archwilio Mewnol, strategaeth a chynllun archwilio blynyddol, llawlyfr archwilio a rhaglenni archwilio yn rhoi arweiniad i'r adran AM. Mae polisiâu a chanllawiau priodol CIPFA hefyd yn cael eu dosbarthu i aelodau staff.

<p>wrth iddynt gyflawni eu dyletswyddau mewn modd sy'n cydymffurfio â SAMSC. A yw'r polisïau a gweithdrefnau'n cael eu hadolygu a'u diweddarau yn rheolaidd i adlewyrchu newidiadau mewn arferion a safonau gwaith?</p>	<p>Caiff y polisïau a'r gweithdrefnau eu hadolygu'n rheolaidd a'u diweddarau yn ôl yr angen. Maent ar gael ar dudalen Archwilio Mewnol ar Teams. Cyflwynwyd y Siarter Archwilio Mewnol ddiweddaraf i'r Pwyllgor Archwilio ym mis Ionawr 2023 a diweddarwyd y Llawlyfr Archwilio ym mis Mai 2022.</p>
<p>CYDYMFFURFIO RHANNOL HEB GYDYMFFURFIO</p>	
<p><i>2050 Cydlynu</i></p>	
<p>6.1.15 A yw'r cynllun seiliedig ar risg yn cynnwys dull sydd wedi'i ddatblygu'n ddigonol ar gyfer defnyddio ffynonellau sicrwydd eraill ac unrhyw waith y gallai fod angen ei wneud i ddibynnu ar y ffynonellau hynny? Yn gyffredinol, dylai'r PSGA rannu gwybodaeth a chydlynu gweithgarwch gyda darparwyr sicrwydd ac ymgynghori mewnol ac allanol eraill. Gallant hefyd gynnal ymarfer mapio sicrwydd, neu ddefnyddio mapio sicrwydd a wneir gan ddarparwyr sicrwydd eraill. Dylent hefyd gwrdd yn rheolaidd â'r cynrychiolydd archwilio allanol enwebedig i ymgynghori ar eu cynlluniau archwilio priodol a'u cydlynu. Lle mae risgiau sefydliadol allweddol yn ymwneud â gwaith a wneir trwy bartneriaethau, efallai y bydd yr archwilydd yn gallu cael sicrwydd o waith a wneir gan eraill, neu drwy gael sicrwydd yn uniongyrchol.</p>	<p>Mae amcanion y gwasanaeth AM yn cynnwys deall ei rôl ochr yn ochr â ffynonellau sicrwydd eraill o fewn y Cyngor, a chynllunio ei waith yn unol â hynny. Mae unrhyw sicrwydd uniongyrchol a roddir ar ffynonellau eraill yn cael ei nodi yn yr Adroddiad Blynyddol. Gwnaed gwelliannau i'r map sicrwydd yn ystod 2022/23. Dogfen fyw yw'r map sicrwydd sy'n cael ei diweddarau'n rheolaidd ac mae'r sicrwydd a roddir wedi'i rannu'n wahanol gategoriâu yn seiliedig ar y model 'Tair Llinell'. Mae'r map sicrwydd yn eitem sefydlog ar agendâu cyfarfodydd wythnosol Archwilio Mewnol fel y gall yr holl staff roi mewnbyn ar y map sicrwydd. Mae'r RhCAM yn cwrdd yn rheolaidd â'r archwilwyr allanol, ac mae'r ddau yn cyflwyno eu cynlluniau i'r Pwyllgor Archwilio i sicrhau nad oes unrhyw ddyblygu gwaith.</p>
<p>CYDYMFFURFIO RHANNOL HEB GYDYMFFURFIO</p>	
<p><i>2060 Adrodd i'r Uwch Reolwyr a'r Bwrdd</i></p>	
<p>6.1.16 A yw'r PSGA yn adrodd yn gyfnodol i'r uwch reolwyr a'r bwrdd ar ddiben, awdurdod, cyfrifoldeb a pherfformiad y gweithgarwch archwilio mewnol mewn perthynas â'i gynllun? A yw'r adroddiadau cyfnodol hefyd yn cynnwys datgelu risg sylweddol a materion rheoli, gan gynnwys risgiau twyll, materion llywodraethu a materion eraill y mae eu hangen ar yr uwch reolwyr a'r bwrdd, neu maent yn gofyn amdanynt?</p>	<p>Mae'r RhCAM yn adrodd yn rheolaidd i'r PLIA ar ddiben, awdurdod, cyfrifoldeb a pherfformiad gweithgarwch archwilio mewnol mewn perthynas â'i gynllun (adroddiadau cynnydd chwarterol). Caiff adroddiadau chwarterol am ddarnau o waith y mae'r Adain AM wedi'u cwblhau eu rhannu â'r Prif Weithredwr a'r Cyfarwyddwyr Statudol ac mae'r rhain yn cynnwys y lefel sicrwydd a ddarperir ar gyfer pob darn</p>

<p>A yw amlder a chynnwys adroddiadau o'r fath yn cael ei bennu mewn trafodaethau â'r uwch reolwyr a'r bwrdd, ac a ydynt yn dibynnu ar bwysigrwydd y wybodaeth sydd i'w chyfleu a'r brys ynghylch y camau gweithredu cysylltiedig sydd i'w cymryd gan uwch reolwyr y bwrdd?</p>			<p>o waith, y camau gweithredu y mae angen eu cymryd a'r lefelau blaenoriaeth sy'n gysylltiedig â nhw. Rhoddir cyflwyniadau i'r GA, cyfarfodydd rheoli, diwrnodau hyfforddi penaethiaid, gweithdy trawsnewid, ac ati ad-hoc i hysbysu staff ar draws y Cyngor o ddiben, awdurdod a chyfrifoldeb AM.</p> <p>Mae'r adroddiadau cynnydd i'r PLIA hefyd yn cynnwys unrhyw adolygiadau ychwanegol a gynhaliwyd gan AM yn ystod y cyfnod, gan gynnwys y rhai a gynhaliwyd lle amheuir twyll, ac ati. Adroddir ar y rhain i'r GA fesul achos, lle bo angen, yn unol â'r cylch gorchwyl cytunedig.</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<p><i>2070 Darparwr Gwasanaeth Allanol a Chyfrifoldeb Sefydliadol am Archwilio Mewnol</i></p>			
<p>6.1.17 Pan fydd darparwr gwasanaeth archwilio mewnol allanol yn gweithredu fel y gweithgarwch archwilio mewnol, a yw'r darparwr hwnnw'n sicrhau bod y sefydliad yn ymwybodol mai'r sefydliad sy'n parhau i fod yn gyfrifol am gynnal gweithgarwch archwilio mewnol effeithiol?</p>			<p>Amh – darperir archwilio mewnol yn fewnol.</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<p>6.2 2100 Natur y Gwaith</p>			
<p>Mae'r cwestiynau yn yr adran hon yn ceisio cadarnhau bod y gweithgarwch archwilio mewnol yn gwerthuso ac yn cyfrannu at wella prosesau llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth fewnol y sefydliad gan ddefnyddio dull systematig a disgybledig.</p>			
<p><i>2110 Llywodraethu</i></p>			

<p>6.2.1 A yw'r gweithgarwch archwilio mewnol yn asesu ac yn gwneud argymhellion priodol i wella prosesau llywodraethu'r sefydliad ar gyfer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gwneud penderfyniadau strategol a gweithredol? • Goruchwylio rheoli risg a rheolaeth? • Hyrwyddo moeseg a gwerthoedd priodol o fewn y sefydliad? • Sicrhau rheolaeth perfformiad sefydliadol ac atebolrwydd effeithiol? • Cyfathrebu gwybodaeth risg a rheolaeth i feysydd priodol o'r sefydliad? • Cydlynu gweithgarwch a chyfathrebu gwybodaeth ymhlith y bwrdd, archwilwyr allanol a mewnol a'r rheolwyr? 	<p>Mae AM yn gwerthuso gwasanaethau, systemau a gweithdrefnau'r Cyngor; ac yn argymhell camau gweithredu lle nodir gwendidau.</p> <p>Mae'r meysydd a archwilir bob blwyddyn yn cael eu pennu gan ganlyniadau'r cynllun archwilio seiliedig ar risg, neu ar sail asesiad risg parhaus.</p> <p>Mae'r fframwaith Dataganiad Llywodraethu Blynyddol yn cael ei adolygu'n rheolaidd. Fodd bynnag, ni chafodd hyn ei wneud yn ystod 2022/23 am fod y Polisi a'r Fframwaith yn cael eu diweddarau a'u gwella. Mae adolygiad o Risgiau'r Gwasanaethau wedi'u cynnwys yng nghynllun Archwilio Mewnol 2023/24 ac mae adolygiad llawn o'r Fframwaith Rheoli Risgiau wedi'i gynnwys yn y flaenraglen waith.</p> <p>Cynhaliwyd archwiliad o foeseg hefyd yn ystod 2018/19 (ond oherwydd sefyllfa adnoddau AM yn ystod y flwyddyn, fe'i cynhaliwyd gan Gyngor Sir Caerfyrddin). Mae adolygiad dilynol wedi'i gynnwys ym mlaenraglen waith Archwilio Mewnol. Mae'r Adain Archwilio Mewnol yn cyfrannu at y modiwl e-ddysgu Moeseg a Thwyll sy'n cael ei ddatblygu ar hyn o bryd gan y Gwasanaeth Dysgu a Datblygu. Bydd y modiwl hwn yn orfodol i bob aelod o staff Cyngor Sir Ceredigion.</p> <p>Nid yw rheoli perfformiad wedi'i adolygu'n ddiweddar oherwydd phenodiadau newydd, ond bydd yn cael ei gynnwys ym mlaengynllun gwaith AM.</p> <p>Mae 'Protocol Archwilio Cymru' wedi'i gymeradwyo'n ddiweddar gan y GA i hwyluso'r gwaith o gydlynu gweithgarwch a chyfathrebu gwybodaeth ymhlith y bwrdd, archwilwyr allanol a mewnol a rheolwyr.</p>		
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<p>6.2.2 A yw'r gweithgarwch archwilio mewnol wedi gwerthuso cynllun, gweithrediad ac effeithiolrwydd amcanion, rhaglenni a gweithgarwch y</p>	<p>Cynhaliwyd archwiliad o foeseg yn ystod 2018/19 (ond oherwydd sefyllfa adnoddau AM yn ystod y flwyddyn, fe'i cynhaliwyd gan Gyngor Sir</p>		

<p>sefydliad sy'n ymwneud â moeseg? Mae hwn yn faes lle mae'n bosibl y bydd y PSGA yn gallu defnyddio ffynonellau eraill o sicrwydd.</p>	<p>Caerfyrddin). Mae archwiliad dilynol wedi'i gynnwys ym mlaenraglen waith yr Adain Archwilio Mewnol. Mae hyn, ynghyd â gwybodaeth am brosesau o fewn y Cyngor sy'n ymwneud â moeseg, wedi rhoi sicrwydd uchel ynghylch amcanion, rhaglenni a gweithgarwch y Cyngor sy'n ymwneud â moeseg e.e. y Pwyllgor Moeseg a Safonau; swyddog cwynion corfforaethol penodedig, hyfforddiant staff gorfodol, cofrestr rhoddion a lletygarwch a nodiadau atgoffa, cyfres o bolisiau sy'n cael eu diweddarau'n rheolaidd, diweddarau'r Cod Ymddygiad, ac ati.</p> <p>Cynhaliwyd arolwg o farn staff ar ddiwylliant moeseg y Cyngor yn ystod 2019/20 gan AM, a disgwylir gwneud gwaith dilynol ar hyn unwaith y bydd archwiliad 2020/21 wedi'i gwblhau. Cynhaliwyd sesiwn hyfforddi moeseg gan Zurich i'r gweithdy rheolwyr yn 2021. Mae AM wedi cyfrannu at fodiwl e-ddysgu moeseg gorfodol sydd bellach yn cael ei ddatblygu gyda'r Adran Dysgu a Datblygu.</p>	
<p>CYDYMFFURFIO</p>	<p>RHANNOL</p>	<p>HEB GYDYMFFURFIO</p>
<p>6.2.3 A yw'r gweithgarwch archwilio mewnol wedi asesu a yw trefn lywodraethu technoleg gwybodaeth y sefydliad yn cefnogi strategaethau ac amcanion y sefydliad? Mae hwn yn faes lle mae'n bosibl y bydd y PSGA yn gallu defnyddio ffynonellau eraill o sicrwydd.</p>	<p>Dibynnir ar yr asesiadau allanol sy'n ofynnol gan TGCh, gan fod y gwasanaeth yn destun monitro parhaus gan wahanol gyrrff e.e. cydymffurfiaeth y Rhwydwaith Gwasanaethau Cyhoeddus (RhGC) â'r Cod Cysylltu (CC). Mae CC yn ei gwneud yn ofynnol i'r Cyngor ddangos bod y seilwaith yn ddigon diogel ac na fyddai'n peri risg annerbyniol i ddiogelwch y rhwydwaith. Mae hefyd yn angenrheidiol i fodloni gofynion sicrwydd gwybodaeth y RhGC a gwneud nifer o ymrwymadau i sicrhau diogelwch parhaus y rhwydwaith.</p> <p>Mae NTA Monitor Ltd (darparwr blaenllaw o wasanaethau ymgynghoriaeth diogelwch gwybodaeth, archwilio a phrofi treiddiad) hefyd wedi cwblhau Prawf Rhwydwaith Allanol ar systemau'r</p>	

			<p>Cyngor, ac wedi cynnal Archwiliad lechyd TG RhGC ar y safle. Cwblheir prawf cydymffurfio PCI-DSS yn flynyddol.</p> <p>Cynhaliodd archwilwyr arbenigol o Gyngor Sir Caerfyrddin archwiliad TGCh o system TGCh newydd Cyflogres Ceri yn ystod 2017/18, a dychwelodd yn 2018/19 i archwilio systemau ariannol cyfrifiadurol y Cyngor.</p> <p>Ategwyd hyn gan archwiliadau TGCh cyffredinol AM o gydymffurfiaeth o fewn systemau allweddol.</p> <p>Derbyniodd y RhA hyfforddiant a datblygiad gan Mindgrove i fodloni'r gofyniad hwn yn ystod 2019/20.</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
2120 Rheoli Risg			
<p>6.2.4 A yw'r gweithgarwch archwilio mewnol wedi gwerthuso effeithiolrwydd prosesau rheoli risg y sefydliad trwy bennu bod:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Amcanion sefydliadol yn cefnogi ac yn gyson â chenhadaeth y sefydliad? • Risgiau sylweddol yn cael eu nodi a'u hasesu? • Ymatebion risg priodol yn cael eu dewis sy'n cysoni risgiau ag archwaeth risg y sefydliad? • Gwybodaeth risg berthnasol yn cael ei chasglu a'i chyfleu mewn modd amserol ar draws y sefydliad, gan alluogi'r staff, y rheolwyr a'r bwrdd i gyflawni eu cyfrifoldebau? 			<p>Mae gan y Cyngor amcanion strategol clir sy'n cefnogi ei ddatganiad o'i weledigaeth ac sydd wedi'u cymeradwyo gan y Cyngor (Strategaeth Gorfforaethol).</p> <p>Mae risgiau unigol yn cael eu nodi a'u hasesu gan reolwyr yn eu cynlluniau busnes sy'n cael eu monitro a'u hadrodd yn chwarterol a'u hadolygu'n flynyddol. Mae risgiau sylweddol yn cael eu cynnwys yn y gofrestr risg gorfforaethol a adolygir yn chwarterol gan y GA, ac mae'n eitem agenda safonol yn y PLIA. Nodir camau lliniaru i gysoni risgiau ag archwaeth risg y sefydliad. Mae'r fframwaith rheoli risgiau corfforaethol yn cael ei adolygu'n rheolaidd. Fodd bynnag, ni chafodd hyn ei wneud yn ystod 2022/23 am fod y Polisi a'r Fframwaith yn cael eu diweddarau a'u gwella. Mae adolygiad o Risgiau'r Gwasanaethau wedi'u cynnwys yng nghynllun Archwilio Mewnol 2023/24 ac mae adolygiad llawn o'r Fframwaith Rheoli Risgiau wedi'i gynnwys yn y flaenraglen waith.</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<p>6.2.5 A yw'r gweithgarwch archwilio mewnol wedi gwerthuso'r risgiau sy'n ymwneud â llywodraethu,</p>			<p>Mae AM yn gwerthuso gwasanaethau'r Cyngor yn unol â'r cynllun archwilio blynyddol seiliedig ar risg, neu ar sail</p>

<p>gweithrediadau a systemau gwybodaeth y sefydliad o ran:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cyflawni amcanion strategol y sefydliad? • Dibynadwyedd a chywirdeb gwybodaeth ariannol a gweithredol? • Effeithiolrwydd ac effeithlonrwydd gweithrediadau a rhaglenni? • Diogelu asedau? • Cydymffurfio â chyfreithiau, rheoliadau, polisïau, gweithdrefnau a chontractau? 			<p>asesu risg yn barhaus, ac yn darparu cyngor ac arweiniad priodol a pherthnasol pan gyflwynir systemau a gweithdrefnau newydd. Mae llywodraethu, gweithrediadau a systemau gwybodaeth wedi'u cynnwys yn y rhaglenni archwilio. Adolygir y Fframwaith Llywodraethu yn flynyddol ac mae'r RhCAM yn cyfrannu ato. Cynhelir pob adolygiad gan ystyried nodau ac amcanion y gwasanaethau yn y dyfodol. Mae'r prif systemau ariannol yn destun adolygiad treigl 3 blynedd (yn amlach yn ystod y pandemig oherwydd risgiau ychwanegol e.e. wfh). Mae AM yn asesu digonolrwydd gweithdrefnau i sicrhau bod asedau'r Cyngor yn cael eu diogelu'n ddigonol a bod gwasanaethau'n cydymffurfio â pholisïau, cynlluniau, gweithdrefnau, cyfreithiau a rheoliadau arwyddocaol.</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<p>6.2.6 A yw'r gweithgarwch archwilio mewnol wedi gwerthuso'r potensial ar gyfer twyll a hefyd sut mae'r sefydliad ei hun yn rheoli'r risg o dwyll?</p> <p>Mae CIPFA wedi cyhoeddi <i>Cod Ymarfer ar Reoli'r Risg o Dwyll a Llygredd</i>, ac mae'n argymhell yn gryf ei fod yn cael ei ddefnyddio fel sail i asesu sut mae awdurdod yn rheoli ei risg o dwyll.</p>			<p>Mae pob archwilydd yn ymwybodol o'r posibilrwydd o ganfod gwallau, twyll neu ddiffyg cydymffurfio o fewn systemau a gweithdrefnau'r Cyngor. Mae'r Cyngor yn benderfynol o anelu at gael diwylliant o onestrwydd ac uniondeb, gwrthwynebu twyll, llygredd a chamymddwyn. Mae ganddo Strategaeth gynhwysfawr ar Atal Twyll, Llwgwrwobrwyo a Llygredd (gan gynnwys Gwyngalchu Arian) sy'n cynnwys cynllun ymateb seiliedig ar ganllawiau CIPFA. Cyflwynwyd y strategaeth hon i'r PLIA i'w chymeradwyo ar 3/6/21. Mae AM yn cyflwyno adroddiad atal twyll blynyddol i'r PLIA ar ddiwedd y flwyddyn. Rhoddodd Zurich sesiwn hyfforddi am foeseg ac atal twyll yng ngweithdy'r Rheolwyr Corfforaethol yn 2021. Mae Archwilio Mewnol wedi cyfrannu at y modiwl e-ddysgu y mae'r Gwasanaeth Dysgu a Datblygu yn ei ddatblygu ar hyn o bryd. Bydd y modiwl hwn yn orfodol i bob gweithiwr.</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<p>6.2.7 A yw archwilwyr mewnol yn mynd i'r afael â risg yn ystod ymgysylltiadau</p>			

<p>ymgyngori yn unol ag amcanion yr ymgysylltiad?</p> <p>A yw archwilwyr mewnol yn effro i risgiau sylweddol eraill wrth ymgymryd ag ymgysylltiadau ymgynghori?</p> <p>A yw archwilwyr mewnol yn ymgorffori gwybodaeth am y risgiau sy'n codi o ymgysylltiadau ymgynghori yn eu gwerthusiad o brosesau rheoli risg y sefydliad?</p>			<p>Mae risgiau yn sail i bob rhaglen archwilio, gan gynnwys ymgynghoriadau.</p> <p>Mae pob archwilydd yn ymwybodol o'r posibilrwydd o ganfod gwallau, twyll neu ddiffyg cydymffurfio o fewn systemau a gweithdrefnau'r Cyngor. Mae unrhyw risgiau a ganfyddir yn ystod ymgysylltiad ymgynghori yn cael eu hadrodd i'r rheolwyr bryd hynny, gyda champau lliniaru yn cael eu hargymell. Adroddir ymhellach ar y rhain, yn unol â'r broses rheoli risg, os na chymerir camau a bod y risg yn fwy nag archwaeth risg y Cyngor.</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<p>6.2.8 A yw archwilwyr mewnol yn llwyddo i osgoi rheoli risgiau eu hunain, a fyddai mewn gwirionedd yn arwain at gymryd cyfrifoldeb rheoli, wrth gynorthwyo rheolwyr i sefydlu neu wella prosesau rheoli risg?</p>			<p>Nodir camau i liniaru risgiau canfyddedig mewn adroddiadau archwilio, gydag enw'r swyddog sy'n gyfrifol am roi'r cam ar waith a dyddiad targed ar gyfer ei gwblhau. Mae archwilwyr yn ymwybodol o beidio â chymryd rhan weithredol yn y broses (e.e. grantiau / taliadau uniongyrchol).</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<p><i>2130 Rheolaeth</i></p>			
<p>6.2.9 A yw'r gweithgarwch archwilio mewnol wedi gwerthuso digonolrwydd ac effeithiolrwydd y rheolaethau yn nulliau llywodraethu, gweithrediadau a systemau gwybodaeth y sefydliad o ran:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cyflawni amcanion strategol y sefydliad? • Dibynadwyedd a chywirdeb gwybodaeth ariannol a gweithredol? • Effeithiolrwydd ac effeithlonrwydd gweithrediadau a rhaglenni? • Diogelu asedau? • Cydymffurfio â chyfreithiau, rheoliadau, polisïau, gweithdrefnau a chontractau? 			<p>(R6.2.5) Mae AM yn gwerthuso gwasanaethau'r Cyngor yn unol â'r cynllun archwilio blynyddol seiliedig ar risg, neu ar sail asesu risg yn barhaus, ac yn darparu cyngor ac arweiniad priodol a pherthnasol pan gyflwynir systemau a gweithdrefnau newydd. Mae llywodraethu, gweithrediadau a systemau gwybodaeth wedi'u cynnwys yn y rhaglenni archwilio. Cynhelir pob adolygiad gan ystyried nodau ac amcanion y gwasanaethau yn y dyfodol. Mae'r prif systemau ariannol yn destun adolygiad treigl 3 blynedd. Mae AM yn asesu digonolrwydd gweithdrefnau i sicrhau bod asedau'r Cyngor yn cael eu diogelu'n ddigonol a bod gwasanaethau'n cydymffurfio â pholisïau, cynlluniau, gweithdrefnau, cyfreithiau a rheoliadau arwyddocaol.</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<p>6.2.10 A yw archwilwyr mewnol yn defnyddio gwybodaeth am y rheolaethau a gafwyd yn ystod ymgysylltiadau ymgynghori wrth werthuso prosesau rheoli'r sefydliad?</p>			<p>Mae gwerthuso rheolaethau yn rhan o bob rhaglen archwilio.</p>

CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
6.3 2200 Cynllunio Ymgysylltiad			
6.3.1 A yw archwilwyr mewnol yn datblygu ac yn dogfennu cynllun ar gyfer pob ymgysylltiad? A yw'r cynllun ymgysylltu yn cynnwys:		Caiff dogfen gwmpasu ei chreu gan yr archwilydd a'i hanfon at y sawl sy'n cael ei archwilio cyn dechrau ar y gwaith archwilio. Mae amcanion a chwmpas yr archwiliad yn cael eu cynnwys yn y cynllun archwilio (a'r adroddiad archwilio) y rhaglen archwilio a'r ddogfen gwmpasu a chytunir ar amseriad yr archwiliad â'r sawl a archwilir. Rhoddir gwybod i bob archwilydd am yr adnoddau a ddyrennir pan ddyrennir y gwaith iddynt.	
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
6.3.2 A yw archwilwyr mewnol yn ystyried y canlynol wrth gynllunio ac ymgysylltu, ac a yw hyn wedi'i ddogfennu:		Mae risgiau ac adnoddau'r gweithgarwch yn cael eu hystyried yn ystod y cam cynllunio archwiliad; mae amcanion a gweithrediadau'r gweithgarwch yn cael eu hystyried yn y cam cynllunio ac ymgysylltu; ac mae dulliau o leihau unrhyw risgiau canfyddedig, digonolrwydd prosesau llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth y gweithgarwch, a'r cyfleoedd i wneud gwelliannau yn cael eu gwerthuso yn ystod yr adolygiad. Cynhelir yr adolygiad trwy ddilyn rhaglen archwilio benodol, gan ddogfennu'r profion gofynnol a'r materion llywodraethu, risg a rheolaeth perthnasol sy'n gymwys. Dim ond pan fydd hyn yn ffurfio rhan o amcan yr archwiliad y caiff y modd y mae'r gweithgarwch yn monitro ei berfformiad ei ystyried. Darperir camau rheoli i'r gweithgaredd os canfyddir unrhyw wendidau yn ei brosesau llywodraethu, rheoli risg a rheoli.	
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
6.3.3 Lle mae cynllun ymgysylltu wedi'i lunio ar gyfer archwiliad ar gyfer parti y tu allan i'r sefydliad, a yw'r archwilwyr mewnol wedi sefydlu dealltwriaeth ysgrifenedig gyda'r parti hwnnw ynghylch y canlynol:		Yr ymgysylltiad allanol diwethaf a dderbyniwyd gan RhCAM oedd adolygiad gan gymheiriaid o Gyngor Sir y Fflint, a chytunwyd ar gytundeb ysgrifenedig clir rhwng y ddau barti. Mae'r RhCAM ar fin cynnal adolygiad allanol o swyddogaeth Archwilio Mewnol Cyngor Sir Ddinbych; yr hyn a	
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	

<ul style="list-style-type: none"> • Cyfrifoldebau a disgwyliadau eraill yr archwilwyr mewnol a'r parti allanol (gan gynnwys cyfyngiadau ar ddsbarthu canlyniadau'r ymgysylltiad a mynediad at gofnodion ymgysylltu)? 			<p>elwir yn adolygiad gan gymheiriaid. Mae'r amcanion a'r cwmpas wedi'u nodi'n glir yn y cytundeb a baratowyd gan Grŵp Prif Archwilwyr Cymru.</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<p>6.3.4 Ar gyfer ymgysylltiadau ymgynghori, a yw archwilwyr mewnol wedi sefydlu dealltwriaeth gyda'r cleientiaid ymgysylltu ynghylch y canlynol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Amcanion? • Cwmpas? • Priod gyfrifoldebau'r archwilwyr mewnol a disgwyliadau'r cleient a chleientiaid eraill? <p>Ar gyfer ymgynghoriadau sylweddol, a yw'r ddealltwriaeth hon wedi'i dogfennu?</p>			<p>Fel arfer derbynnir manylion ymgysylltu yn ysgrifenedig mewn e-bost gan y cleient; fel arall, bydd AM nodi'r cwmpas yn y ddogfen gwmpasu.</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<p><i>2210 Amcanion yr Ymgysylltiad</i></p>			
<p>6.3.5 A gytunwyd ar amcanion ar gyfer pob ymgysylltiad? A yw archwilwyr mewnol wedi cynnal asesiad risg rhagarweiniol o'r gweithgarwch sy'n cael ei adolygu? A yw'r amcanion ymgysylltu yn adlewyrchu canlyniadau'r asesiad risg rhagarweiniol a gynhaliwyd? A yw'r archwilwyr mewnol wedi ystyried tebygolrwydd y canlynol wrth ddatblygu'r amcanion ymgysylltu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gwallau sylweddol? • Twyll? • Heb gydymffurfio? • Unrhyw risgiau eraill? 			<p>Mae amcanion a chwmpas archwiliad wedi'u cynnwys yn y cynllun archwilio. Cynhelir asesiad risg o bob gweithgarwch fel rhan o'r gwaith o lunio'r cynllun archwilio blynyddol seiliedig ar risg. Oni bai bod yr archwiliad yn archwiliad rheolaeth allweddol, er enghraifft, sy'n cael ei gynnal yn rheolaidd ar sail adolygiad treigl 3 blynedd, mae'r rheswm dros gynnwys y gweithgarwch yn y cynllun archwilio yn cael ei ddogfennu. Mae risgiau amrywiol yn cynnwys gwallau, twyll neu heb gydymffurfio yn cael eu hystyried fel rhan o'r asesiad risg wrth lunio'r cynllun archwilio blynyddol. Mae'r ddogfen gwmpasu yn amlinellu'r cwmpas, yr amcanion, yr ystyriaethau o ran twyll a'r blaenoriaethau corfforaethol perthnasol.</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<p>6.3.6 A yw'r archwilwyr mewnol wedi cadarnhau a yw'r rheolwyr a/neu'r bwrdd wedi sefydlu meini prawf digonol i werthuso a phenderfynu a yw amcanion a nodau sefydliadol wedi'u cyflawni?</p>			<p>Mae'r Cyngor yn destun adolygiadau parhaus. Mae'r fframwaith llywodraethu yn seiliedig ar ganllawiau CIPFA a chaiff ei gwblhau'n flynyddol gyda mewnbwn gan reolwyr ac Aelodau (mewn gweithdy) ac wedi'i</p>

<p>Os barnwyd bod y meini prawf yn ddigonol, a yw'r archwilwyr mewnol wedi defnyddio'r meini prawf wrth werthuso dulliau llywodraethu, rheoli risg a rheolaethau?</p>	<p>gymeradwyo gan y GA, PLIA a'r Cyngor fel rhan o'r Datganiad Cyfrifon. Mae'r fframwaith yn cael ei adolygu'n flynyddol gan AM i gadarnhau y gellir dangos tystiolaeth o effeithlonrwydd, ac mae hyn yn rhan o werthusiad AM o ddulliau llywodraethu, rheoli risg a rheolaethau'r Cyngor.</p>
<p>Os bernir bod y meini prawf yn annigonol, a yw'r archwilwyr mewnol wedi gweithio gyda'r rheolwyr a/neu'r bwrdd i ddatblygu meini prawf gwerthuso priodol? Os cyfeiriwyd at y meini prawf gwerth am arian, a ystyriwyd defnyddio holl brif fathau o adnoddau'r sefydliad, gan gynnwys arian, pobl ac asedau?</p>	<p>Amh – meini prawf yn seiliedig ar ganllawiau CIPFA.</p>
<p>CYDYMFFURFIO RHANNOL HEB GYDYMFFURFIO</p>	
<p>6.3.7 A yw'r amcanion a osodwyd ar gyfer ymgysylltiadau ymgynghori yn mynd i'r afael â phrosesau llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth fel y cytunwyd gyda'r cleient? A yw'r amcanion a osodwyd ar gyfer ymgysylltiadau ymgynghori yn gyson â gwerthoedd, strategaethau ac amcanion y sefydliad ei hun?</p>	<p>Gosodir amcanion ymgysylltu fesul achos. Bydd y mwyafrif yn cwmpasu un neu bob un o'r prosesau llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth, a chytunir arnynt ymlaen llaw gyda'r cleient. Cynhelir pob adolygiad gan gadw mewn cof nodau ac amcanion y gwasanaethau yn y dyfodol.</p>
<p>CYDYMFFURFIO RHANNOL HEB GYDYMFFURFIO</p>	
<p><i>2220 Cwmpas yr Ymgysylltiad</i></p>	
<p>6.3.8 A yw'r cwmpas a sefydlir ar gyfer pob ymgysylltiad yn gyffredinol ddigonol i fodloni amcanion yr ymgysylltiad? A yw'r cwmpas ar gyfer pob ymgysylltiad yn cynnwys ystyried systemau, cofnodion, personél a phriodweddau ffisegol perthnasol? A yw'r ystyriaeth hon yn cynnwys meysydd sydd o dan reolaeth partïon allanol, lle bo'n briodol?</p>	<p>Mae cwmpas ymgysylltiad yn seiliedig ar ei amcanion, ac yn cael ei lunio fesul achos.</p> <p>Mae'r ddogfen gwmpasu yn cynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Perchennog y risg • Y cwmpas a'r amcanion • Yr ystyriaethau o ran twyll • Y blaenoriaethau corfforaethol perthnasol.
<p>CYDYMFFURFIO RHANNOL HEB GYDYMFFURFIO</p>	
<p>6.3.9 Lle mae cyfleoedd ymgynghori sylweddol wedi codi yn ystod ymgysylltiad sicrwydd, a luniwyd dealltwriaeth ysgrifenedig benodol o'r amcanion, cwmpas, cyfrifoldebau a disgwyliadau eraill? Lle mae cyfleoedd ymgynghori sylweddol wedi codi yn ystod ymgysylltiad sicrwydd, a gafodd</p>	<p>Pan nodir cyfleoedd ymgynghori, neu gwmpas archwilio pellach yn ystod ymgysylltiad, mae'r gwaith yn cael ei wneud gan AM fel arfer ochr yn ochr â'r archwiliad gwreiddiol (yn enwedig lle mae'r gwaith ychwanegol yn ganlyniad i adolygiad risg). Bydd hyn yn cael ei gyfathrebu'n ysgrifenedig i'r cleient.</p>

canlyniadau'r ymgysylltiad dilynol eu cyfleu yn unol â'r safonau ymgynghori perthnasol?			Bydd canlyniadau'n cael eu cyfleu mewn adroddiad archwilio fel arfer (a all fod yn adroddiad ar wahân i'r un a gyhoeddwyd yn dilyn y gwaith sicrwydd gwreiddiol). Penderfynir ar hyn fesul achos, a defnyddir y dull mwyaf priodol.
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<p>6.3.10 Ar gyfer pob ymgynghoriad, a oedd cwmpas yr ymgysylltiad yn ddigonol ar y cyfan i fynd i'r afael ag unrhyw amcanion y cytunwyd arnynt? Os datblygodd yr archwilwyr mewnol unrhyw amheuon ynghylch cwmpas ymgysylltiad ymgynghori wrth ymgymryd â'r ymgysylltiad hwnnw, a wnaethant drafod yr amheuon hynny gyda'r cleient ac felly penderfynu a ddylid parhau â'r ymgysylltiad ai peidio?</p> <p>Yn ystod ymgysylltiadau ymgynghori, a aeth yr archwilwyr mewnol i'r afael â'r rheolaethau sy'n gyson ag amcanion yr ymgysylltiadau hynny?</p>			<p>Mae cwmpas ymgysylltiad yn seiliedig ar ei amcanion, ac yn cael ei lunio fesul achos.</p> <p>Mae archwilwyr yn trafod unrhyw amheuon gyda'r RhCAM/RhA/UA. Gwneir penderfyniad ynghylch sut i barhau â'r gwaith, a byddai unrhyw amrywiadau mawr yn cael eu cyfleu i'r cleient.</p> <p>Mae AM yn ystyried y materion llywodraethu, risg a rheolaeth sy'n berthnasol i bob ymgysylltiad.</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<i>2230 Dyrannu Adnoddau ar gyfer Ymgysylltiad</i>			
<p>6.3.11 A yw archwilwyr mewnol wedi penderfynu ar y lefel briodol a digonol o adnoddau sydd eu hangen i gyflawni amcanion pob ymgysylltiad yn seiliedig ar:</p> <p>a) Natur a chymhlethdod yr ymgysylltiad unigol?</p> <p>b) Unrhyw gyfyngiadau amser?</p> <p>c) Yr adnoddau sydd ar gael?</p>			<p>Mae pob un o'r tair eitem: natur a chymhlethdod yr ymgysylltiad unigol, cyfyngiadau amser a'r adnoddau sydd ar gael yn cael eu hystyried wrth dyrannu adnoddau ar gyfer ymgysylltiad fel rhan o'r cynllun archwilio.</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<i>2240 Rhaglen Waith yr Ymgysylltiad</i>			
<p>6.3.12 A yw archwilwyr mewnol wedi datblygu a dogfennu rhaglenni gwaith sy'n cyflawni'r amcanion ymgysylltu? A yw rhaglenni gwaith yr ymgysylltiad yn cynnwys gweithdrefnau ar gyfer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Adnabod gwybodaeth? • Dadansoddi gwybodaeth? • Gwerthuso gwybodaeth? • Dogfennu gwybodaeth? <p>A gafodd rhaglenni gwaith eu cymeradwyo cyn eu gweithredu ar gyfer pob ymgysylltiad?</p>			<p>Mae gan yr Adran AM gyfres o raglenni gwaith archwilio mewnol sy'n cael eu diweddarau'n barhaus, mewn ymateb i unrhyw newidiadau gofynnol.</p> <p>Mae'r rhaglenni'n nodi pa wybodaeth sydd ei hangen a sut y dylid ei dadansoddi a/neu ei gwerthuso. Yna gall yr archwilwyr ddogfennu'r wybodaeth a gasglwyd.</p> <p>Mae angen i bob rhaglen waith geisio cymeradwyaeth RhCAM/RhA/UA cyn ei defnyddio.</p>

A gafodd unrhyw addasiadau angenrheidiol ar gyfer rhaglenni gwaith eu cymeradwyo'n brydlon?			Bydd unrhyw addasiadau y bernir eu bod yn angenrheidiol yn cael eu gwneud i raglenni gwaith yn brydlon yn ystod y cam cymeradwyo.
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
6.4 2300 Cyflawni'r Ymgysylltiad			
Mae'r cwestiynau yn yr adran hon yn ceisio cadarnhau bod archwilwyr mewnol yn dadansoddi, gwerthuso a dogfennu gwybodaeth ddigonol, ddibynadwy, berthnasol a defnyddiol i gefnogi canlyniadau a chasgliadau'r ymgysylltiad.			
<i>2310 Adnabod Gwybodaeth</i>			
6.4.1 A yw archwilwyr mewnol yn gyffredinol yn nodi gwybodaeth (digonol, dibynadwy, perthnasol a defnyddiol) sy'n cefnogi canlyniadau a chasgliadau'r ymgysylltiad? Mae gwybodaeth ddigonol yn ffeithiol, yn ddigonol ac yn argyhoeddiadol fel y byddai person call, gwybodus yn dod i'r un casgliadau â'r archwilydd. Gwybodaeth ddibynadwy yw'r wybodaeth orau y gellir ei chael trwy ddefnyddio technegau ymgysylltu priodol. Mae gwybodaeth berthnasol yn cefnogi arsylwadau ac argymhellion yr ymgysylltiad, ac mae'n gyson â'r amcanion ar gyfer yr ymgysylltiad. Mae gwybodaeth ddefnyddiol yn helpu'r sefydliad i gyflawni ei nodau.			Mae angen papurau gwaith clir a chryno, fel y nodir yn y Llawlyfr Archwilio. Mae'r holl bapurau gwaith archwilio yn cael eu hadolygu gan y RhCAM, RhA neu UA i sicrhau bod yr Adran yn cynnal ansawdd gwaith cyson bob amser a bod y safonau gofynnol yn cael eu cyflawni. Ceir tystiolaeth o'r holl ganfyddiadau a chasgliadau trwy wybodaeth ddigonol, ddibynadwy, berthnasol a defnyddiol. Os na ddarperir gwybodaeth ddigonol, anfonir taflen adolygu at yr archwilydd yn gofyn am y wybodaeth ychwanegol / gwaith i'w wneud. Mae gwybodaeth annibynadwy yn cael ei diystyru (oni bai y gellir cyflwyno tystiolaeth). Anwybyddir gwybodaeth amherthnasol heb unrhyw ddefnydd, ac atgoffir archwilwyr o'r gofynion.
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<i>2320 Dadansoddi a Gwerthuso</i>			
6.4.2 A yw archwilwyr mewnol wedi seilio eu casgliadau a'u canlyniadau ymgysylltu ar ddadansoddiadau a gwerthusiadau priodol yn gyffredinol?			Mae'r RhCAM yn ei gwneud yn ofynnol i bapurau gwaith AM fod yn ddigonol, yn gryno ac wedi'u cyfeirio'n ddigonol i sicrhau bod yr holl ganfyddiadau, argymhellion a chasgliadau, a'r farn archwilio gyffredinol, yn cael eu cefnogi, ac yn darparu cofnod clir o'r gwaith a gyflawnwyd. Anfonir taflen adolygu at yr archwilydd yn gofyn am y wybodaeth / gwaith ychwanegol lle na chyflawnir y gofyniad hwn.
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
6.4.3 Yn gyffredinol a yw archwilwyr mewnol wedi parhau i fod yn effro i'r			Mae archwilwyr yn arfer gofal proffesiynol dyladwy trwy fod yn

<p>posibilrwydd o'r canlynol wrth gynnal eu harchwiliadau unigol, ac a yw hyn wedi'i ddogfennu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Drwgweithredu bwriadol? • Gwallau neu hepgoriadau? • Gwerth am arian gwael? • Methu â chydymffurfio â pholisi rheoli? • Gwrthdaro buddiannau? 			<p>ymwybodol o'r tebygolrwydd o gamgymeriadau sylweddol, twyll neu ddiffyg cydymffurfio.</p> <p>Bod unrhyw wendidau neu faterion difrifol yn cael eu hadrodd i'r RhCAM neu'r RhA ar unwaith i benderfynu ar y ffordd orau o weithredu; bydd materion eraill yn cael eu dogfennu'n llawn i sicrhau yr eir i'r afael â hwy fel rhan o'r archwiliad.</p> <p>Nodir y gofyniad hwn yn y Llawlyfr Archwilio.</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<p><i>2330 Dogfennu Gwybodaeth</i></p>			
<p>6.4.4 A yw'r archwilwyr mewnol wedi dogfennu'r wybodaeth berthnasol sydd ei hangen i gefnogi casgliadau a chanlyniadau'r ymgysylltiad? A yw papurau gwaith yn ddigon cyflawn a manwl i alluogi archwilydd mewnol profiadol arall heb gysylltiad blaenorol â'r archwiliad i ganfod pa waith a gyflawnwyd, i'w ail-berfformio os oes angen, ac i gefnogi'r casgliadau y daethpwyd iddynt?</p>			<p>(R6.4.2) Mae'r RhCAM yn ei gwneud yn ofynnol i bapurau gwaith AM fod yn ddigonol, yn gryno ac wedi'u cyfeirio'n ddigonol i sicrhau bod yr holl ganfyddiadau, argymhellion a chasgliadau, a'r farn archwilio gyffredinol, yn cael eu cefnogi, ac yn darparu cofnod clir o'r gwaith a gyflawnwyd.</p> <p>Anfonir taflen adolygu at yr archwilydd yn gofyn am y wybodaeth / gwaith ychwanegol lle na chyflawnir y gofyniad hwn.</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<p>6.4.5 A yw'r PSGA yn rheoli mynediad at gofnodion ymgysylltu? A yw'r PSGA wedi cael cymeradwyaeth uwch reolwyr a/neu gwnsler cyfreithiol fel y bo'n briodol cyn rhyddhau cofnodion o'r fath i bartïon allanol? A yw'r PSGA wedi datblygu a gweithredu gofynion cadw ar gyfer pob math o gofnodion ymgysylltu?</p>			<p>Mae gan yr Adran AM system ffeilio electronig a rennir; dim ond y RhCAM all gael mynediad at rai cofnodion. Nid yw unrhyw gofnodion o'r fath wedi'u rhyddhau i bartïon allanol. Byddai hyn yn cael ei drafod â'r Swyddog Diogelu Data / SAC – Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethu / Swyddog Monitro / Rheolwr Cwynion Corfforaethol a Rhyddid Gwybodaeth fel y bo'n briodol pe byddai cais o'r fath yn dod i law. Mae gan AM bolisi cadw sydd wedi'i gynnwys yn y Llawlyfr Archwilio.</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<p>6.4.6 A yw'r gofynion cadw ar gyfer cofnodion ymgysylltu yn gyson â chanllawiau'r sefydliad ei hun yn ogystal ag unrhyw ofynion rheoleiddiol neu ofynion eraill?</p>			<p>Mae polisi cadw AM wedi'i ysgrifennu ar y cyd â pholisi rheoli cofnodion corfforaethol y Cyngor, a chanllawiau'r Gymdeithas Rheoli Cofnodion.</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<p><i>2340 Goruchwyllo'r Ymgysylltiad</i></p>			

<p>6.4.7 A yw pob ymgysylltiad yn cael ei oruchwylio'n briodol i sicrhau bod amcanion yn cael eu cyflawni, bod ansawdd yn cael ei sicrhau a bod staff yn cael eu datblygu?</p> <p>A yw tystiolaeth briodol o oruchwyliaeth yn cael ei dogfennu a'i chadw ar gyfer pob ymgysylltiad?</p>			<p>Goruchwylir archwilwyr gan y RhCAM, RhA neu UA trwy gydol yr archwiliad. Mae'r holl waith yn destun adolygiad ansawdd. Mae pob adroddiad yn cael ei wirio gan y RhCAM cyn ei gyhoeddi. Mae papurau gwaith yn cael eu llofnodi gan yr adolygydd. Mae'r holl adroddiadau terfynol yn cael eu llofnodi gan y RhCAM (neu ddirprwy). Ymdrinnir ag unrhyw faterion perfformiad trwy ddefnyddio Polisi Rheoli Perfformiad Gweithwyr y Cyngor – mae'r RhCAM a'r RhA wedi mynychu'r hyfforddiant rheoli gorfodol ar Grymuso Perfformiad Staff.</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<p>6.5 2400 Cyfathrebu Canlyniadau</p>			
<p>Mae'r cwestiynau yn yr adran hon yn ceisio cadarnhau bod archwilwyr mewnol yn cyfathrebu canlyniadau'r ymgysylltiadau mewn ffordd briodol.</p>			
<p><i>2410 Meini Prawf ar gyfer Cyfathrebu</i></p>			
<p>6.5.1 A yw'r cyfathrebu ynghylch canlyniadau ymgysylltu yn cynnwys y canlynol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Amcanion yr ymgysylltiad? • Cwmpas yr ymgysylltiad? • Casgliadau perthnasol? • Argymhellion a chynlluniau gweithredu, os yn briodol? 			<p>Fel arfer mae adroddiad archwilio yn amlinellu amcanion yr adolygiad, y dull archwilio (h.y. cwmpas), crynodeb o'r canfyddiadau (i gynnwys canlyniadau cadarnhaol), barn sicrwydd (casgliad) a chynllun gweithredu i ddogfennu'r camau gweithredu sydd eu hangen i fynd i'r afael ag unrhyw wendidau a ganfuwyd yn y gwasanaeth / system (lle bo angen).</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<p>6.5.2 A yw archwilwyr mewnol yn gyffredinol yn trafod cynnwys yr adroddiadau terfynol drafft gyda'r lefelau priodol o reolwyr i gadarnhau cywirdeb ffeithiol, ceisio sylwadau a chadarnhau'r camau rheoli y cytunwyd arnynt?</p>			<p>Trefnir cyfarfod ymadael i drafod pob adroddiad archwilio drafft cyn ei gyhoeddi, i sicrhau ei fod yn ffeithiol gywir a bod y rheolwyr yn cytuno ar y camau gweithredu, pwy sy'n gyfrifol am bob cam gweithredu gyda'r dyddiad targed ar gyfer ei roi ar waith, ac a ydynt am gynnwys unrhyw sylwadau pellach.</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<p>6.5.3 Os oes argymhellion a chynllun gweithredu wedi'u cynnwys, a yw argymhellion yn cael eu blaenoriaethu yn ôl risg?</p> <p>Os yw argymhellion a chynllun gweithredu wedi'u cynnwys, a yw'r cyfathrebu hefyd yn nodi'r cytundebau y daethpwyd iddynt eisoes gyda'r rheolwyr ynghyd ag amserlenni priodol?</p>			<p>Mae'r camau gweithredu wedi'u graddio: haeddu sylw, cymedrol, arwyddocaol neu sylfaenol (yn dibynnu ar y risg ariannol a gweithredol i'r gwasanaeth / Cyngor). Mae'r cynllun gweithredu yn nodi a gytunwyd ar gamau gweithredu gyda'r rheolwyr (ac unrhyw sylwadau y dymunant eu nodi fel y bo'n</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	

<p>Os oes unrhyw feysydd o anghytuno rhwng yr archwilydd mewnol a'r rheolwyr na ellir eu datrys trwy drafodaeth, a yw'r rhain yn cael eu cofnodi yn y cynllun gweithredu a'r risg weddilliol wedi'i hamlygu?</p>			<p>berthnasol), pwy yw'r swyddog sy'n gyfrifol am roi pob cam gweithredu ar waith, a'r dyddiad targed ar gyfer gweithredu.</p> <p>Nodir unrhyw anghytundeb yn y cynllun gweithredu, ac os bernir bod y cam gweithredu yn sylfaenol neu'n arwyddocaol, caiff ei amlygu fel risg i'r uwch reolwyr a'r PLIA.</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<p>6.5.4 Yn amodol ar ofynion cyfrinachedd a chyfyngiadau eraill ar adrodd, a yw cyfathrebiadau yn datgelu'r holl ffeithiau perthnasol sy'n hysbys iddynt yn eu hadroddiadau archwilio a allai, os na chânt eu datgelu, ystumio eu hadroddiadau neu guddio arfer anghyfreithlon?</p> <p>Pan gyhoeddir barn neu gasgliad, a gaiff disgwyliadau uwch reolwyr, y bwrdd a rhanddeiliaid eraill eu hystyried?</p>			<p>Mae'r holl ganfyddiadau a chasgliadau perthnasol yn cael eu cofnodi mewn adroddiadau.</p> <p>Mae pob adroddiad archwilio yn cynnwys barn yr archwilydd sydd wedi'i graddio: uchel, sylweddol, cymedrol neu isel (yn dibynnu ar nifer y camau gweithredu gofynnol a'u safle risg).</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<p>6.5.5 Dylai safbwyntiau gael eu hategu gan wybodaeth ddigonol, ddibynadwy, berthnasol a defnyddiol (yn unol ag ymatebion i gwestiynau ar gyfer SAMSC 2300).</p> <p>Lle bo'n briodol, a yw cyfathrebiadau ymgysylltu yn cydnabod perfformiad boddhaol y gweithgarwch dan sylw?</p>			<p>Gweler pwynt 6.4.1</p> <p>Cyhoeddir memo sy'n rhoi barn sicrwydd 'uchel' ar gyfer adolygiad boddhaol sy'n arwain at 'ddim angen camau gweithredu'. Mae hefyd yn cynnwys cwmipas y gwaith i amlygu unrhyw gyfyngiadau i'r adolygiad.</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<p>6.5.6 Pan fydd canlyniadau ymgysylltu wedi'u rhyddhau i bartïon y tu allan i'r sefydliad, a yw'r cyfathrebu yn cynnwys cyfyngiadau ar ddisbarthu a defnyddio'r canlyniadau?</p>			<p>Amh – ni ryddheir adroddiadau i bartïon allanol.</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<p>6.5.7 Lle bu'n ofynnol i'r PSGA roi sicrwydd i sefydliadau partneriaeth eraill, neu gyrff hyd braich megis cwmnïau masnachu, a yw'r risgiau o wneud hynny wedi'u rheoli'n effeithiol, gan roi sylw i brif gyfrifoldeb y PSGA i reoli'r sefydliad y maent yn gweithio ar ei gyfer i ddarparu gwasanaethau archwilio mewnol?</p>			<p>Amh – dim gwaith o'r fath wedi'i wneud. (Mae cyfrif yr harbwr yn rhan o weithgarwch y Cyngor).</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<p><i>2420 Ansawdd Cyfathrebu</i></p>			

6.5.8 A yw cyfathrebu archwilio mewnol yn gywir, yn wrthrychol, yn glir, yn gryno, yn adeiladol, yn gyflawn ac yn amserol?			Cadarnheir cywirdeb adroddiadau cyn eu cyhoeddi; rhaid i'r holl ganfyddiadau gael eu cefnogi gan dystiolaeth, ac felly maent yn wrthrychol; mae adroddiadau yn glir ac yn gryno gan nad ydynt yn cynnwys unrhyw wybodaeth ddiangen; bwriad y cynllun gweithredu yw bod yn adeiladol gan ei fod yn cynnig camau gweithredu i wella unrhyw wendidau a ddarganfuwyd. Y nod yw cyhoeddi adroddiadau o fewn 10 diwrnod i ddiwedd y gwaith maes archwilio. Ar gyfartaledd, cyflawnir hyn yn unol â'r Dangosyddion Perfformiad.
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<i>2421 Gwallau a Hepgoriadau</i>			
6.5.9 Os yw cyfathrebu terfynol yn cynnwys gwall neu hepgoriad sylweddol, a yw'r PSGA wedi cyfleu'r wybodaeth gywir i bob parti a dderbyniodd y cyfathrebu gwreiddiol?			Os caiff adroddiad archwilio drafft ei ddiwygio, anfonir y fersiwn wedi'i diweddarau i'r holl dderbynwyr ar y rhestr ddosbarthu wreiddiol.
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<i>2430 Defnydd o 'Wedi'i Gynnal yn Unol â'r Safonau Rhyngwladol ar gyfer Arfer Proffesiynol Archwilio Mewnol'</i>			
6.5.10 Ai dim ond os yw canlyniadau'r RhSAG yn cefnogi datganiad o'r fath y mae'r archwilwyr mewnol yn adrodd bod ymgysylltiadau 'wedi'u cynnal yn unol â SAMSC'?			Amh – ni ddefnyddir y datganiad ar hyn o bryd.
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<i>2431 Datgelu bod Ymgysylltiad Heb Gydymffurfio</i>			
6.5.11 Lle mae unrhyw ddiffyg cydymffurfio â SAMSC wedi effeithio ar ymgysylltiad penodol, a yw cyfathrebu'r canlyniadau yn datgelu'r canlynol: <ul style="list-style-type: none"> • Egwyddor neu reol ymddygiad y Cod Moeseg neu'r Safon(au) na chyflawnwyd cydymffurfiaeth lawn â nhw? • Y rheswm/rhesymau dros beidio â chydymffurfio? • Effaith peidio â chydymffurfio ar yr ymgysylltiad a chanlyniadau'r ymgysylltiad? 			Amh – dim digwyddiad o'r fath wedi'i gofnodi.
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<i>2440 Lledaenu Canlyniadau</i>			

6.5.12 A yw'r PSGA wedi penderfynu ar gylchrediad adroddiadau archwilio o fewn y sefydliad, gan ystyried cyfrinachedd a gofynion deddfwriaethol?			Fel arfer bydd adroddiadau wedi'u cyfyngu i reolwr y gwasanaeth a archwiliwyd (sydd fel arfer yn gyfrifol am roi'r camau gofynnol ar waith), yn ogystal â'r SAC priodol. Mae'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Polisi, Perfformiad a Diogelu'r Cyhoedd wedi'i gynnwys ar y rhestr ddosbarthu ar gyfer yr archwiliadau sy'n gysylltiedig â'r risgiau yn y Gofrestr Risgiau Corfforaethol.
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
6.5.13 A yw'r PSGA wedi cyfleu canlyniadau'r ymgysylltiad i bob parti priodol?			Mae'r rhestr ddosbarthu yn cael ei gwirio yn ystod y cyfarfod ymadael, a'i nodi yn yr adroddiad, felly mae unrhyw hepgoriadau'n cael eu canfod fel arfer.
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
6.5.14 Cyn rhyddhau canlyniadau ymgysylltu i bartion y tu allan i'r sefydliad, a oedd y PSGA wedi: <ul style="list-style-type: none"> • Asesu'r risg bosibl i'r sefydliad • Ymgynghori ag uwch reolwyr a/neu gwmsler cyfreithiol fel y bo'n briodol? • Lledaenu rheolaeth trwy gyfyngu ar y defnydd o'r canlyniadau? 			Ddim yn berthnasol – dim adroddiadau wedi'u rhyddhau i bartion allanol.
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
6.5.15 Lle nodwyd unrhyw faterion llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth arwyddocaol yn ystod ymgysylltiadau ymgynghori, a gafodd y rhain eu cyfleu i'r uwch reolwyr a'r bwrdd?			Mae unrhyw gamau gweithredu sylfaenol ac arwyddocaol sydd eu hangen yn cael eu hadrodd yn chwarterol yn adroddiad cynnydd y RhCAM i'r PLIA, y Prif Weithredwr a'r Cyfarwyddwyr Statudol.
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
<i>2450 Barn Gyffredinol</i>			
6.5.16 A yw'r PSGA wedi rhoi barn archwilio mewnol flynyddol? A yw'r farn archwilio mewnol flynyddol yn dod i gasgliad ynghylch digonolrwydd ac effeithiolrwydd cyffredinol fframwaith llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth y sefydliad? A yw'r farn archwilio mewnol flynyddol yn ystyried disgwyliadau uwch reolwyr, y bwrdd a rhanddeiliaid eraill? A yw'r farn archwilio mewnol flynyddol wedi'i hategu gan wybodaeth ddigonol, ddibynadwy, berthnasol a defnyddiol (gan ystyried yr atebion i'r cwestiynau ar SAMSC 2300)?			Mae'r farn wedi'i chynnwys yn Adroddiad Blynyddol y RhCAM i'r PLIA. Mae'r farn yn seiliedig ar y gwaith a wnaed a'r sicrwydd a ddarparwyd yn ystod y flwyddyn, ar fframwaith llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth y Cyngor. Cefnogir y farn gan wybodaeth ddigonol, ddibynadwy, berthnasol a defnyddiol – gweler pwynt 6.4.1. Mae'r Adroddiad Blynyddol hefyd yn cyfeirio at y map sicrwydd ac mae'n nodi'r ffynonellau eraill o sicrwydd sy'n cefnogi'r farn.
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	

<p>6.5.17 A yw'r cyfathrebu yn nodi'r canlynol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cwmpas y farn, gan gynnwys y cyfnod y mae'r farn yn berthnasol iddo? • Unrhyw gyfyngiadau cwmpas? • Ystyried yr holl brosiectau cysylltiedig gan gynnwys y ddibyniaeth ar ddarparwyr sicrwydd eraill? • Y fframwaith risg neu reolaeth neu feini prawf eraill a ddefnyddir fel sail i'r farn gyffredinol? <p>Os rhoddir barn archwilio mewnol amodol neu anffafriol, a nodir y rhesymau dros y farn honno?</p> <p>A yw'r PSGA wedi cyflwyno adroddiad blynyddol y gall y sefydliad ei ddefnyddio i lywio ei ddatganiad llywodraethu?</p>	<p>Mae Adroddiad Blynyddol y RhCAM yn gorffen gyda'r farn. Rhoddir y farn ar gyfer bob blwyddyn ariannol, ac mae'n seiliedig ar nifer a chwmpas yr adolygiadau a'r camau dilynol a gwblhawyd, y sicrwydd a roddwyd (gan gynnwys unrhyw sicrwydd gan ddarparwyr eraill y dibynnir arno), a'r camau a gymerwyd gan reolwyr (yn enwedig y camau hynny yr ystyrir eu bod yn sylfaenol ac arwyddocaol). Mae'r farn yn cyfrannu at Ddatganiad Llywodraethu Blynyddol y Cyngor.</p>			
<table border="1"> <tr> <td data-bbox="193 884 392 927">CYDYMFFURFIO</td> <td data-bbox="392 884 544 927">RHANNOL</td> <td data-bbox="544 884 807 927">HEB GYDYMFFURFIO</td> </tr> </table>	CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO		
<p>6.5.18 A yw'r adroddiad blynyddol yn ymgorffori'r canlynol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Barn yr archwiliad mewnol blynyddol? • Crynodeb o'r gwaith sy'n cefnogi'r farn? • Datgelu unrhyw amodau i'r farn? • Y rhesymau dros unrhyw amodau i'r farn? • Datgelu unrhyw namau neu gyfyngiadau yn y cwmpas? • Cymhariaeth neu waith a wnaed mewn gwirionedd â'r gwaith a gynlluniwyd? • Datganiad ar gydymffurfio â SAMSC? • Canlyniadau'r RhSAG? • Cynnydd yn erbyn unrhyw gynlluniau gwella sy'n deillio o'r RhSAG? • Crynodeb o berfformiad y gweithgarwch archwilio mewnol yn erbyn ei fesurau perfformiad a thargedau? • Unrhyw faterion eraill y mae'r PSGA yn barnu eu bod yn berthnasol i baratoi'r datganiad llywodraethu? 	<p>Mae'r farn AM flynyddol wedi'i chynnwys yn Adroddiad Blynyddol y RhCAM i'r PLIA.</p> <p>Mae crynodeb o'r gwaith a wnaed yn ystod y flwyddyn sy'n cefnogi'r farn flynyddol wedi'i gynnwys yn yr adroddiadau cynnydd chwarterol a'r Adroddiad Blynyddol i'r PLIA.</p> <p>Ni ddarparwyd amodau yn ystod 2022/23.</p> <p>Mae unrhyw namau neu gyfyngiadau o ran cwmpas yn cael eu dwyn ar sylw'r PLIA e.e. cyfyngiadau o ran adnoddau. Cynhwysir cymhariaeth neu waith a wnaed mewn gwirionedd yn erbyn y cynllun gwreiddiol.</p> <p>Mae canlyniadau'r hunanasesiad yn erbyn SAMSC wedi'u cynnwys gyda'r cynllun gwella dilynol.</p> <p>Mae crynodeb o berfformiad Archwilio Mewnol yn ystod y flwyddyn wedi'i gynnwys yn yr adroddiad, fel y'i defnyddir gan grŵp meincnodi archwilio CIPFA, a mesurau ansawdd eraill sy'n rhan o'r RhGSA.</p> <p>Mae cynnydd yn erbyn cynllun gwella'r flwyddyn yn cael ei nodi'n chwarterol ac yn flynyddol. Nodir unrhyw faterion eraill y mae'r RhCAM yn eu hystyried yn berthnasol.</p>			
<table border="1"> <tr> <td data-bbox="193 1910 392 2022">CYDYMFFURFIO</td> <td data-bbox="392 1910 544 2022">RHANNOL</td> <td data-bbox="544 1910 807 2022">HEB GYDYMFFURFIO</td> </tr> </table>	CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO		

6.6 2500 Monitro Cynnydd

Mae'r cwestiynau yn yr adran hon yn ceisio cadarnhau bod system ar waith i fonitro effeithiolrwydd canlyniadau cyfathrebu archwilio i reolwyr, gan gynnwys gweithgarwch dilynol priodol pan na chymerir unrhyw gamau gan reolwyr.

A yw'r PSGA wedi sefydlu proses i fonitro a dilyn camau rheoli i sicrhau bod y camau y cytunwyd arnynt wedi'u gweithredu'n effeithiol neu fod uwch reolwyr wedi derbyn y risg o beidio â chymryd camau?

6.6.1 Lle mae materion wedi codi yn ystod y broses ddilynol (er enghraifft, lle na weithredwyd camau y cytunwyd arnynt), a yw'r PSGA wedi ystyried diwygio'r farn archwilio mewnol?

A yw canlyniadau monitro camau rheoli yn llywio'r gwaith o gynllunio gwaith archwilio yn y dyfodol yn seiliedig ar risg?

Mae gan yr Adain AM raglen a thaenlen fonitro ar gyfer Camau Gweithredu Rheolwyr lle mae'r cynnydd a wneir o ran rhoi'r camau a gytunwyd arnynt ar waith yn cael ei fonitro a'i ddiweddarau. Mae adroddiad am y camau gweithredu gan reolwyr yn cael ei gyflwyno i'r PLIA bob 6 mis.

Mae gan yr adain hefyd broses ar gyfer archwiliadau dilynol a lle bo'n bosibl, cynhelir archwiliadau dilynol unwaith y bydd pob dyddiad targed wedi'i gyrraedd (fel arall, yn ystod y flwyddyn ariannol ganlynol).

CYDYMFFURFIO

RHANNOL

HEB GYDYMFFURFIO

Caiff barn Archwilio Mewnol ei hail-asesu yn unol â chanlyniadau'r archwiliadau dilynol.

Mae'r canlyniadau hyn yn cyfrannu yn y dyfodol at gynlluniau archwilio sy'n seiliedig ar risg.

6.6.2 A yw'r gweithgarwch archwilio mewnol yn monitro canlyniadau ymgysylltiadau ymgynghori fel y cytunwyd gyda'r cleient?

CYDYMFFURFIO

RHANNOL

HEB GYDYMFFURFIO

Os ymgynghorir ag AM e.e. gweithredu system newydd, fel arfer cytunir gyda chleientiaid bod archwiliad yn cael ei gynllunio yn ddiweddarach pan fydd y system yn weithredol.

6.7 2600 Cyfathrebu Derbyn Risgiau

Mae'r adran hon yn ystyried y trefniadau sy'n gymwys os yw'r PSGA wedi dod i'r casgliad bod y rheolwyr wedi derbyn lefel o risg a allai fod yn annerbyniol i'r sefydliad.

Mae disgwyl i sefyllfaoedd o'r fath fod yn brin. Mae SAMSC 2600 yn nodi gofynion

cyfathrebu ar gyfer y PSGA. Nid cyfrifoldeb y PSGA yw datrys y risg.			
<p>6.7.1 Os yw'r PSGA wedi dod i'r casgliad bod y rheolwyr wedi derbyn lefel o risg a allai fod yn annerbyniol i'r sefydliad, a yw ef neu hi wedi trafod y mater gyda'r uwch reolwyr?</p> <p>Os yw'r PSGA, ar ôl trafod ag uwch reolwyr, yn parhau i ddod i'r casgliad y gallai lefel y risg fod yn annerbyniol i'r sefydliad, a yw ef neu hi wedi cyfleu'r sefyllfa i'r bwrdd?</p>			<p>Mae unrhyw anghytundeb ynghylch derbyn risg rhwng yr archwilydd a'r rheolwyr yn cael ei nodi yng nghynllun gweithredu'r adroddiad; ac os bernir bod y cam gweithredu a argymhellir yn sylfaenol neu'n arwyddocaol, caiff ei ddwyn at sylw'r uwch reolwyr a'r PLIA.</p>
CYDYMFFURFIO	RHANNOL	HEB GYDYMFFURFIO	

Cydymffurfio â Safonau Canlyniadol:

Cydymffurfio â'r Safonau	Cydymffurfiaeth 2021/22			Cyfanswm
	Ie	Rh	Na	
1. Cenhadaeth Archwilio Mewnol	1			1
2. Diffiniad o Archwilio Mewnol	2			2
3. Egwyddorion Craidd	10			10
4. Cod Moseg	5			5
5. Safonau Priodoledd				
1000 Pwrpas, Awdurdod a Chyfrifoldeb	4			4
1100 Annibyniaeth a Gwrthrychedd	21			21
1200 Hyfedredd a Gofal Proffesiynol Dyladwy	9	1		10
1300 Sicrhau Ansawdd a Gwella	15			15
6. Safonau Perfformiad				
2000 Rheoli Gweithgarwch Archwilio Mewnol	17			17
2100 Natur y Gwaith	10			10
2200 Cynllunio Ymgysylltiad	12			12
2300 Cyflawni'r Ymgysylltiad	7			7
2400 Cyfathrebu Canlyniadau	18			18
2500 Monitro Cynnydd	2			2
2600 Cyfathrebu Derbyn Risgiau	1			1
Cyfanswm	134 99%	1 1%	0 -	135 100%

Cynllun Gwella Canlyniadol (2022/23):

Cyf	Cydymffurfio â'r Safon	Camau Gweithredu Gofynnol	Dyddiad Targed
Safon 1210	5.3.1 A oes gan y PSGA gymhwyster proffesiynol, fel CMIIA/CCAB neu gymhwyster cyfatebol? Mae'r RhCAM yn astudio ar gyfer Tystysgrif Archwilio Mewnol IIA ar hyn o bryd.	RhCAM i ennill cymhwyster proffesiynol CMIIA.	O fewn 3 blynedd i'r apwyntiad